

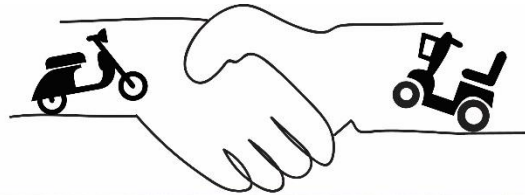
Civil society lab

'Civil society' en 'Stad en land'
Hogeschool Arnhem en Nijmegen

Hart van Harmonie

Waar identiteit, participatie en ontmoeting domineren
Neerbosch-Oost, Nijmegen

Datum	15-01-2018
Status	Definitief
Auteurs	Hugo Koetsier, Tom van Perlo, Abdelkarim el Yousseoufi

Hart van Harmonie

Daar waar identiteit, participatie en ontmoeting domineren.
Een onderzoek naar verbinding tussen jong en oud in Neerbosch-Oost, Nijmegen.

Datum: 15-01-2018
Status: Definitief
Auteurs: Hugo Koetsier, Tom van Perlo, Abdelkarim el Yousseoufi

Begeleider Gemeente Nijmegen: Ed van Dael
Begeleider Hogeschool Arnhem en Nijmegen: Joos Meesters

Voorwoord

Begin september begon de projectgroep aan hun minorperiode. Tom van Perlo (Stad en Land), Hugo Koetsier (Civil Society) en Abdelkarim El Youssoufi (Civil Society) vormen de projectgroep die zich bezighoudt met de verbinding verbeteren tussen jong en oud in Neerbosch-Oost en Nijmegen.

Dit rapport is geschreven in opdracht van de Gemeente Nijmegen in samenwerking met de minor: Civil Society studiejaar 2017/2018. Het Civil Society Lab streeft naar een duurzamere maatschappij. In het lab bevinden zich twee minors, de minor Stad en Land en de minor Civil Society. De achterliggende gedachte van de minors is het praktijkgericht werken met projecten die betrekking hebben op het sociale domein. Dat wil zeggen dat thema's als zorg, wonen, onderwijs en sociale cohesie aan bod komen. De kracht van deze minors is dat er studenten vanuit verschillende opleidingen samenwerken om tot een eindproduct te komen dat vanuit diverse invalshoeken is benaderd.

Dankwoord

De projectgroep wil zijn dank uiten aan zij die nauw betrokken waren bij het onderzoek. Dit zijn Ed van Dael (wijkmanager, Gemeente Nijmegen) die het aanspreekpunt van de projectgroep was en Ilja van Soest (stedenbouwkundige, Gemeente Nijmegen) die heeft meegedacht met het verleggen van de focus van het onderzoek. Daarnaast wordt dank geuit naar de docenten van de HAN: Joos Meesters, Gijs Pelgrom, Lisa van den Heuvel en Dort Spierings (docenten van de minor Civil Society). Zij hebben de projectgroep voorzien van feedback en ondersteuning.

Daarnaast wil de projectgroep graag alle betrokken professionals en vrijwilligers bedanken die een essentiële bijdrage geleverd hebben tijdens de bijeenkomst van 15 december. Dit onderzoek was een unieke kans op het juiste moment, om iets te kunnen betekenen voor de wijk Neerbosch-Oost. Door te focussen op het gebruik van de openbare ruimte tussen de Schalmei en de toekomstige Brede school (die naar verwachting in 2019 zal worden gerealiseerd) heeft de projectgroep bijgedragen aan de verbinding tussen jong en oud in Neerbosch-Oost.

Hieronder het 'groeps-cv' waarmee de projectgroep zich geïntroduceerd heeft bij de Gemeente Nijmegen.

Neerbosch - Oost

"Ons eindproduct is een verbeelding/verwoording van de wensen van bewoners, met onze eigen creatieve interpretatie."

- Abdelkarim**
 - Sociaal pedagogische hulpverlening
 - Verbanden zien
 - Out of the box denken
 - Doorzetten
- Hugo**
 - Ruimtelijke ordening en Planologie
 - Verbinden
 - Presenteren
 - Beeldend denken
- Tom**
 - Civiele techniek
 - Zorgvuldig
 - Samenwerken
 - Communicatie

NEERBOSCH-OOST

De projectgroep streeft naar een eindproduct waarin al de genoemde disciplines en kwaliteiten vertegenwoordigd zijn.

Inhoud

Voorwoord	3
<i>Dankwoord</i>	3
Samenvatting	5
1.0 Inleiding	6
2.0 Probleemanalyse	7
2.1 <i>Analyse van het probleem in de praktijk</i>	7
2.2 <i>Analyse van het probleem in de literatuur</i>	8
2.3 <i>Probleemstelling</i>	8
2.4 <i>Conclusie probleemanalyse</i>	9
2.5 <i>Doelstellingen</i>	9
2.6 <i>Hoofdvraag en deelvragen</i>	9
3.0 Methodiek	10
3.1 <i>Onderzoeksoverzicht</i>	10
3.2 <i>Onderzoeksbenadering</i>	10
3.3 <i>Participanten</i>	10
3.4 <i>Verloop van het onderzoek</i>	11
3.4.1 <i>Globale verloop van het totale traject</i>	11
3.4.2 <i>Verloop pilotbijeenkomst</i>	11
3.4.2 <i>Verloop multidisciplinaire bijeenkomst met intern betrokkenen</i>	12
3.5 <i>Meetinstrumenten</i>	13
3.6 <i>Data-analyse</i>	14
3.7 <i>Validiteit en betrouwbaarheid</i>	14
4.0 Resultaten	15
4.1 <i>Toetsing van ontwerpvarianten</i>	15
4.1.1 <i>Voorkeursvariant</i>	16
4.2 <i>Multidisciplinaire bijeenkomsten</i>	17
4.2.1 <i>Uitkomst pilotbijeenkomst</i>	17
4.2.2 <i>Uitkomst bijeenkomst intern betrokkenen</i>	18
5.0 Discussie	20
6.0 Conclusie	21
6.1 <i>Uitkomst uit de toetsing van de ontwerpvarianten</i>	21
6.2 <i>Uitkomst uit de bijeenkomsten</i>	22
6.3 <i>Conclusie verbinding Neerbosch-Oost</i>	22
7.0 Aanbeveling	24
7.1 <i>Aandachtspunten gebruik</i>	24
7.1.1 <i>Wijkdiner</i>	24
7.2 <i>Verbinding Neerbosch-Oost</i>	25
8.0 Bibliografie	26
9.0 Bijlagen	27
1. <i>Pilotbijeenkomst</i>	27
2. <i>Bijeenkomst 15 december</i>	28
3. <i>Fotocollage</i>	30
4. <i>Feedback op pilotbijeenkomst</i>	31
5. <i>Analyses vooronderzoek</i>	31

Samenvatting

In dit onderzoek is gepoogd antwoord te krijgen op hoe de verbinding tussen jong en oud in Neerbosch-Oost verbeterd kan worden. De aanleiding hiervoor is dat in de toekomstagenda (Said & Dael, 2017) het verbeteren van de verbinding tussen jong en oud als een van de speerpunten staat benoemd. Dit naar aanleiding van het onderzoek, uitgevoerd door HUMAP. (Berbé & Helder, 2016) Hetgeen wat leidde tot dit onderzoek, was het 50-jarig bestaan van Neerbosch-Oost.

Belangrijke uitkomsten uit dit vooronderzoek zijn dat bewoners behoefte hebben aan meer gefaciliteerde verbinding. Daarnaast heeft Neerbosch-Oost volgens het vooronderzoek baat bij een plek die de identiteit van Neerbosch-Oost uitstraalt. Dit om de anonieme uitstraling van de bebouwing te doorbreken.

Gedurende het proces is de richting gewijzigd naar focussen op gebruik van de locatie tussen wijkcentrum de Schalmei en de toekomstige locatie van de Brede school Het Octaaf. Het hoofddoel hiervan is waarborgen van harmonieus gebruik tussen jong en oud op de locatie.

Om dit doel te behalen heeft de projectgroep twee subdoelen:

1. Toetsen van bestaande ontwerpvarianten op de mate waarmee deze de ontmoeting tussen generaties faciliteren.

Hieruit is naar voren gekomen dat ontwerpvariant 1 (gericht op ontmoeting) het beste aansluit bij de bevindingen uit het vooronderzoek. Dit omdat er behoefte is aan een eigen plek waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten. Deze variant sluit beter aan bij de behoefte aan een plek die de identiteit van Neerbosch-Oost uitstraalt.

2. Formuleren van ideaalbeeld van harmonieus gebruik tussen jong en oud.

Hiervoor heeft de projectgroep een bijeenkomst georganiseerd. Hier waren internbetrokkenen bij aanwezig die jong en oud vertegenwoordigde. Het doel hiervan was een ideaalbeeld van het gebruik te formuleren. Aan de hand van dit ideaalbeeld zijn activiteiten bedacht, die bijdragen aan de realisatie hiervan. Deze ideeën heeft de projectgroep gebruikt om een advies te schrijven.

In de aanbeveling om harmonieus gebruik te kunnen faciliteren, is onderscheid gemaakt:

- Algemene aandachtspunten voor gebruik
- Uitgewerkte bijeenkomst
- Aanbeveling om verbinding in Neerbosch-Oost te bevorderen

1.0 Inleiding

Dit rapport beschrijft hoe er onderzoek is gedaan naar de verbinding tussen jong en oud in de wijk Neerbosch-Oost. Om het onderzoek af te bakenen is in overleg met de opdrachtgever (Ed van Dael) gekozen om de focus te leggen op een fysieke locatie in de wijk. Deze locatie is de ruimte tussen wijkcentrum de Schalmei en de toekomstige Brede school/Het Octaaf aan de Symfoniestraat. Naar verwachting zal in 2019 hier de nieuwe Brede school het Octaaf worden gebouwd. Daarnaast zal wijkcentrum de Schalmei een facelift krijgen die aansluit op de bouw van de school. Deze heeft haar huidige vestiging aan de Fanfarestraat in Neerbosch-Oost. Wijkcentrum Schalmei is een wijkcentrum waar vooral ouderen op af komen. Omdat de nieuwe locatie van de Brede school en Het Octaaf voornamelijk kinderen aantrekt, wordt het als kans gezien om verschillende generaties met elkaar te verbinden. De ruimte tussen deze twee locaties wordt opnieuw ingericht met de komst van de nieuwe locatie van de brede school. Hiermee ontleent zich een kans om deze zo in te richten zodat deze de ontmoeting tussen generaties faciliteert.

Deze locatie is tevens gekozen omdat, deze het “hart” van de wijk is. De locatie is omringd door een aantal belangrijke voorzieningen, zoals: de sporthal VoCaSa, jongerencentrum De Jukebox en het winkelcentrum. De aantrekkende werking van deze voorzieningen kan tevens bijdragen aan het hoofddoel van de projectgroep: Creëren van verbinding. Omdat de Gemeente Nijmegen bewoners wil laten participeren aan veranderprocessen worden zij betrokken bij de toekomstagenda van Neerbosch-Oost. In deze toekomstagenda staan een aantal speerpunten voor Neerbosch-Oost beschreven die voor verbetering van de leefbaarheid zorgen. Een van de speerpunten waarbij de bewoners zijn betrokken is het ontwerpen van de locatie tussen Brede school Het Octaaf en wijkcentrum De Schalmei. Deze locatie moet een plek worden, gecreëerd voor en door bewoners uit Neerbosch-Oost. Dit draagt bij aan eigenaarschap.

Om dit te realiseren zijn er door de Gemeente bijeenkomsten gehouden met de bewoners. Tijdens deze bijeenkomsten dachten de bewoners mee over de inrichting van deze ruimte. Hieruit zijn twee conceptontwerpen voortgekomen.

De eerste variant gaat uit van ontmoeting en geeft ruimte voor activiteiten. De tweede variant gaat uit van natuurlijk spelen en bevat dus veel groen. Bij beide ontwerpen wordt de verbinding tussen de Schalmei en de Brede school geaccentueerd.

Deze conceptontwerpen zijn kritisch bekeken door professionals van de Gemeente Nijmegen. Vervolgens zijn deze verder uitgewerkt en nogmaals onder de loep van de bewoners gelegd om te controleren of de opgehaalde informatie uit de bijeenkomsten goed geïnterpreteerd is. Tijdens het onderzoek heeft de projectgroep onderzocht hoe jong en oud in harmonie gebruik kunnen maken van deze locatie. Hiervoor is de projectgroep uitgegaan van een van de twee conceptontwerpen. Onder de resultaten van het vooronderzoek is te vinden welk concept de voorkeur heeft.

1.1 Leeswijzer

Na deze inleiding volgen twee hoofdstukken waarin doelstellingen van het onderzoek worden vastgesteld. Namelijk in hoofdstuk 2 de probleemanalyse en in hoofdstuk 3 de methodiek. De probleemstelling komt terug in de probleemanalyse. De manier waarop het onderzoek bevestigd wordt staat omschreven in de methodiek. In hoofdstuk 4 worden de opgehaalde resultaten verwerkt en toegelicht. In hoofdstuk 5 worden de moeilijkheden van het onderzoek toegelicht. Hoofdstuk 6 bestaat uit de getrokken conclusies van de resultaten. Nadat er conclusies getrokken zijn worden in hoofdstuk 7 aanbevelingen gedaan naar de Gemeente Nijmegen. In hoofdstuk 8 staan de bronnen verwerkt en tot slot staan in hoofdstuk 9 de bijlagen weergegeven.

2.0 Probleemanalyse

De wijk Neerbosch-Oost is een dynamische wijk met veel verschillende culturen, leeftijdsgroepen en achtergronden. Omdat de wijk maar een hoofdweg heeft, is het ten op zichte van andere stadsdelen in Nijmegen vrij geïsoleerd. Men spreekt ook wel over: “Een dorpsgevoel in een stedelijke omgeving”. De wijk telt maar liefst 7400 inwoners, over een oppervlakte van 148 hectare. In vergelijking met andere wijken in Nijmegen is dat gemiddeld 10 keer zoveel mensen per km². Dit gegeven is goed zichtbaar in de wijk, veel spelende kinderen, winkelend publiek en verkeer tijdens de spitsmomenten. Logischerwijs komen hier ook diverse behoeften uit voort. Zo is er bijvoorbeeld nadrukkelijk gevraagd om een kinderopvang, deze zal worden gerealiseerd in de brede school. Parkeerplaatsen, is ook een veelvoorkomende behoefte in Neerbosch-Oost. Daarnaast is er behoefte aan meer ontmoeting in de wijk. De jongeren in de wijk (18+) geven regelmatig aan dat zij een ruimte te missen waar zij elkaar kunnen op zoeken om een praatje te maken en dat ze overal worden weggestuurd. De ouderen hebben aangegeven dat de zorgcomplexen beschikken over ontmoetingsruimtes, maar dat er geen algemene ruimte is waar zij ook andere mensen kunnen ontmoeten.

2.1 Analyse van het probleem in de praktijk

In 2015/2016 heeft bureau HUMAP in opdracht van de Gemeente Nijmegen en verschillende woningbouwcorporaties, “de Toekomstverkenning NBO in 2035” uitgevoerd. (Berbé & Helder, 2016) De aanleiding hiervoor was het vieren van het vijftig jarige bestaan van de wijk. Dit was volgens de Gemeente en corporaties een goed moment om na te denken over de komende vijftig jaar. Uit deze toekomstverkenning zijn een aantal thema’s naar voren gekomen waar aan zal worden gewerkt de aankomende jaren. Op basis van deze informatie is er door Ed van Dael (Gemeente Nijmegen) en Sharif Said (Gemeente Nijmegen) een toekomstagenda opgezet. (Said & Dael, 2017) De thema’s die hierin aan bod komen zijn:

- Brede school het Octaaf
- Facelift wijkcentrum de Schalmei
- Afval
- Wonen en duurzaamheid
- **Jongeren en het verbinden van jong en oud**
- Activiteiten voor en door meisjes
- Ontmoetingsplekken
- Bedrijvigheid
- Vrijkomende ruimte Het Octaaf aan de Fanfarestraat

Uit het onderzoek van HUMAP is gebleken dat er weinig tot geen contact is tussen jong en oud in de wijk. (Berbé & Helder, 2016)

Bewoners hebben aangegeven dat er met name voor de 18+ doelgroep te weinig ontmoetingsplekken zijn en dat dit nog wel eens voor overlast zorgt. Daarnaast maken zij zich zorgen voor de generatie die hierna komt (nu tussen 10-14 jaar). Deze doelgroep is zichtbaar in de wijk verspreid over verschillende hotspots en vertoont baldadig gedrag. De angst leeft bij de bewoners dat als hier niets mee gedaan wordt, het baldadige gedrag met de jaren mogelijk leidt tot crimineel gedrag. (Berbé & Helder, 2016)

Op basis van deze informatie is de projectgroep in opdracht van de Gemeente Nijmegen en het Civil Society Lab, zich gaan focussen op het thema: **Jongeren en het verbinden van jong en oud**. De projectgroep is gestart met een vooronderzoek om een beter beeld te krijgen van de huidige situatie.

In de wijkaanpak uit 2015 van Neerbosch-Oost wordt het verminderen van overlast als eerste speerpunt benoemd. (Gemeente Nijmegen, 2015)

Ook dit is een van de redenen dat de projectgroep zich richt op verbinding tussen jong en oud. Op het moment dat er een betere relatie ontstaat, zorgt dit ervoor dat de drempel verlaagd wordt om elkaar aan te spreken waar nodig. Hiermee worden confrontaties klein gehouden. Ook is er meer wederzijdse tolerantie daar waar mensen elkaar kennen. “Om het negatieve beeld bij te stellen en meer begrip te creëren tussen hangjongeren en omwonenden, is contact tussen deze groepen van belang.” (Sybesma, 2009) “Onbekend maakt onbemind” zegt het spreekwoord.

2.2 Analyse van het probleem in de literatuur

In de literatuur wordt beschreven hoe verbinding tussen jong en oud uitwerkt op landelijk niveau. Doordat een groot deel van de samenleving (de voormalige babyboomers) aan het begin van hun pensioenjaren staan, komen de verhoudingen tussen de generaties onder druk te staan. Dit omdat de samenleving vergrijsd. Het gevolg hiervan is dat een relatief kleine groep werkenden de zorgvoorzieningen van de ouderen moeten financieren. Ondanks dit wordt geconcludeerd dat van een algehele groeiende ongelijkheid tussen jong en oud geen sprake lijkt te zijn. Des te zorgwekkender zijn de verschillen binnen de leeftijdsgroepen. Dit omdat zowel jong en oud zware klappen hebben gehad dankzij de crisis. Binnen deze groepen zijn het vooral degenen met de minste hulpbronnen die het zwaarst getroffen worden.

(Vrooman, J. C./ Gijsberts, M. I., & Boelhouwer, J., 2014) (OECD indicators, 2011)

Dit geldt voor een groot deel van Neerbosch-Oost. Omdat de zorgvoorzieningen door de vergrijzing moeilijker te bekostigen worden, is het wenselijk dat men elkaar weet te vinden voor zorg. Hiervoor moet gewerkt worden aan verbinding.

Vooraf daar waar men minder (financiële) hulpbronnen heeft. Naast het verminderen van overlast vormt ook dit een aanleiding voor het creëren van verbinding.

In Neerbosch-Oost zijn risicjongeren ook aan de orde. Risicjongeren zijn jongeren die het risico lopen te vervallen in crimineel gedrag. Het leven van zo'n jongere wordt gekenmerkt door een hoeveelheid risicofactoren zoals armoede beperkingen of een kwetsbare gezinssituatie. (De Jong, 2016)

Deze jongeren kunnen onderverdeeld worden in drie categorieën: hinderlijk, overlast gevend en crimineel. In Neerbosch-Oost heeft de projectgroep vooral te maken met hinderlijke jongeren.

2.3 Probleemstelling

Uit onderzoek van HUMAP is gebleken dat er weinig contact tussen jongeren en ouderen in de wijk Neerbosch-Oost. Vanwege het feit dat de wijk in het verleden vaak negatief in de media is verschenen heeft deze een slechte naam gekregen. Dit in combinatie met de onderlinge onbekendheid zorgt ervoor dat de vooroordelen die men over elkaar hebben blijven toenemen. Jongeren in de wijk hebben het gevoel dat de ouderen hun niet mogen en ouderen zijn van mening dat jongeren ongemanierd zijn en geen rekening houden met hun medebewoners. Er zijn meerdere hotspots in de wijk waar jongeren zich in groepen verzamelen om te hangen. Volgens bewoners gaat dit hangen vaak gepaard met overlast en afval. Volgens de jongeren overdrijven de ouderen en laten ze zelf ook regelmatig afval achter. Uit gesprekken is naar voren gekomen dat bewoners zich geïntimideerd voelen als zij een groep hangjongeren moeten passeren, vooral als zij hun capuchon op hebben. Er zijn vier hotspots die populair zijn bij de jongeren vanwege de ligging in de wijk. Deze zijn redelijk afgeschermd van de omliggende voorzieningen en voor de jongeren daarom aantrekkelijk om hier te hangen. Opvallend aan deze hotspots is dat zij precies tussen het winkelcentrum en de honinghoeve in liggen: (afbeelding 1). Ouderen uit de wijk hebben aangegeven dat zij soms een flinke omweg maken als zij een boodschap gaan doen omdat zij zich niet prettig voelen bij het passeren van deze hangjongeren. De plekken die de jongeren vaak bezoeken gaan gepaard met vele overlastmeldingen (Straatcoaches en politie). Het gevolg hiervan is dat de straatcoaches regelmatig uitrukken naar deze hotspots om te bemiddelen tussen de bewoners en de jongeren en/of de jongeren weg te sturen. Daar waar dit niet werkt en/of bemiddeling niet meer helpt wordt de politie ingeschakeld om te handhaven.

Legenda:

- Hangjongeren: [Black rectangle]
- Snelste route ouderen: [Green line]
- Alternatieve route ouderen: [Red line]
- Winkelcentrum: [Purple rectangle]
- Honinghoeve: [Yellow rectangle]

Uit de probleemanalyse zijn meerdere signalen naar voren gekomen die hebben bijgedragen aan de huidige sociale situatie. Hieronder een opsomming van de gevonden factoren:

- Negatieve mediaberichten
- Ontbreken ontmoetingsplek
- Jongerencentrum begrenst tot 18 jaar -> gevolg hangjongeren
- Geen activiteiten jongeren
- Jongerenoverlast (afval, lawaai, scooter/auto races)
- Onvoldoende communicatie tussen beide doelgroepen
- Onbekendheid

2.4 Conclusie probleemanalyse

Uit de probleemanalyse blijkt dat verbinding nodig is tussen jong en oud om de volgende redenen:

- Ervaren van overlast beperken
- Conflicten vermijden/vooroordelen wegnemen
- Sociale veiligheid vergroten
- Angst voor verslechtering op lange termijn wegnemen (Berbé & Helder, 2016)
- Op lange termijn harmonieuze wijze van samenleven (Sybesma, 2009)

Met het feit dat er zich een relatief grote groep bewoners in Neerbosch-Oost bevindt die minder kapitaal heeft, is gedurende het onderzoek rekening gehouden. Dit door na te denken over activiteiten die zowel sociaal als financieel laagdrempelig zijn.

Ook is tijdens het uitdenken van het advies in gebruik rekening gehouden met risicojongeren die eventueel hinderlijk gedrag kunnen vertonen.

2.5 Doelstellingen

De doelstelling van de projectgroep is: het creëren van ontmoeting en verbinding tussen jong en oud.

Om dit doel te behalen zijn er subdoelen geformuleerd:

- Toetsen van de huidige ontwerpvarianten om erachter te komen welke variant het meest geschikt is voor het faciliteren van verbinding in Neerbosch-Oost.
- Formuleren van ideaalbeeld van gebruik van dit ontwerp tussen jong en oud.
- Professionals met elkaar in contact brengen en laten nadenken over hun bijdrage in deze doelstelling.
- Draagvlak creëren bij de gemeente voor de aanbeveling.

2.6 Hoofdvraag en deelvragen

Met de gestelde doelen kan een heldere hoofdvraag worden gesteld:

- Hoe kan in Neerbosch-Oost meer verbinding tussen jong en oud tot stand komen volgens het onderzoek van de projectgroep die werkzaam is geweest van begin september tot 18 januari?

Daarnaast zijn er een aantal deelvragen die beantwoorde moeten worden.

Toetsing van de ontwerpvarianten

- Naar welke ontwerpvariant gaat de voorkeur uit gelet op verbinding?
- In welke mate faciliteert deze verbinding tussen jong en oud?

Multidisciplinaire bijeenkomsten

- Wat is er nodig om op de locatie harmonieus gebruik zo goed mogelijk te faciliteren om verbinding tussen jong en oud tot stand te brengen?

3.0 Methodiek

In dit hoofdstuk wordt de methode van het onderzoek omschreven. Omdat de opdrachtgever Gemeente Nijmegen een verbetering in de verbinding tussen jong en oud wilt faciliteren is ervoor gekozen om een aanbeveling te maken. Deze aanbeveling zal gaan over het gebruik van de openbare ruimte tussen de nieuwe locatie van de brede school en het wijkcentrum.

Er zijn drie acties ondernomen om een goede betrouwbare aanbeveling te ontwikkelen. Deze drie actiepunten worden in dit hoofdstuk verder toegelicht.

3.1 Onderzoeksoverzicht

Inhoud	Benadering	Dataverzameling	Bron
Afweging concept ontwerpen	Kwalitatief	Demografische analyse Stakeholdersanalyse Omgevingsanalyse Narratieve analyse	Plan van aanpak Neerbosch-Oost
Multidisciplinaire Bijeenkomst	Actiegericht	Flappencarroussel Bijdragenronde	Intern betrokken Professionals
Literatuurstudie	Kwalitatief	Boeken Internetbronnen Rapporten	Zie literatuurlijst

3.2 Onderzoeksbenadering

Om inzicht te krijgen of het ontwerp daadwerkelijk voldoet aan het verbinden van generaties is het toetsen van het ontwerp een belangrijk onderdeel. Doordat de projectgroep meerdere analyses heeft uitgevoerd kan beoordeeld worden welk van de twee ontwerpen het beste rekening houdt met de opbouw van de wijk en of er rekening is gehouden met de wensen van de bewoners.

Daarnaast wordt er een multidisciplinaire bijeenkomst opgezet om te onderzoeken wat het ideaalbeeld is van het gebruik van het plein. Hierin wordt gevraagd aan de genodigden wat voor een bijdrage zij kunnen leveren aan het ideaalbeeld van het gebruik van het plein.

Tot slot wordt er een literatuurstudie uitgevoerd om te achterhalen of de elementen die terugkomen in het ontwerp verbinding kunnen faciliteren.

3.3 Participanten

In dit onderzoek worden alle wijkbewoners benaderd, direct en indirect. De Gemeente Nijmegen heeft in eerder stadium al onderzoek gedaan naar de behoeftepeilingen door bijeenkomsten met mensen uit de gehele wijk. De projectgroep heeft ook mensen benaderd voor interviews, ongeacht de leeftijd. De leeftijden lopen uiteen van 10 tot 85 jaar oud. Daarnaast zijn de genodigden van de multidisciplinaire bijeenkomst allen vertegenwoordigers van de eindgebruikers van het plein.

3.4 Verloop van het onderzoek

In dit onderdeel wordt de procedure van het project toegelicht. De volgende onderdelen worden omschreven:

- Het globale verloop van het totale traject
- Het verloop van de pilot-bijeenkomst
- Het verloop van de bijeenkomst met de intern betrokkenen

3.4.1 Globale verloop van het totale traject

Naar aanleiding van de wijziging in het onderzoek waarin de projectgroep gevraagd is zich te richten op het gebruik van het plein, is de projectgroep samengekomen om een stappenplan hiervoor te bedenken. De projectgroep is vervolgens tot de conclusie gekomen dat de eindgebruikers betrokken moesten worden bij het brainstormen over de huidige ontwerpen. Dit om tot een ideaalbeeld van het gebruik te kunnen komen. Hiervoor heeft de projectgroep een afspraak gemaakt met Ilja van Soest. Zij heeft de ontwerpen toegelicht en beargumenteerd. Tijdens dit gesprek is de conclusie getrokken dat het niet verstandig was om de eindgebruikers te betrekken omdat dit voor verwarring zou kunnen zorgen. Vervolgens is de projectgroep gaan nadenken over wie er dan wel betrokken zouden kunnen worden. Hierop kwam de projectgroep uit bij het kiezen voor vertegenwoordigers. Deze vertegenwoordigers zijn professionals die dagelijks met de doelgroep werken. Deze informatie heeft de projectgroep vervolgens met Ed van Dael gedeeld. Ed van Dael heeft deze benadering goedgekeurd en heeft hierin een aanvulling gedaan.

Na de feedback ontvangen te hebben is nagedacht over de opzet van een bijeenkomst. In de voorbereiding op de bijeenkomst zijn de volgende stappen ondernomen:

- Reserveren ruimte
- Uitnodigen professionals
- Voorbereiden multidisciplinaire bijeenkomst
- Regelen van materieel (beamer etc.)

3.4.2 Verloop pilotbijeenkomst

De bijeenkomst werd uitgeoefend met studenten van de minors 'Civil Society' en 'Stad en Land' in het Civil Society Lab. De context is vooraf geschetst. De helft van deze groep leefde zich in mogelijke belangen die de ouders hebben en de andere helft in die van de jongeren.

In het belang van de tijd heeft de projectgroep ervoor gekozen om de kennismakingsronde niet uit te voeren. Daarom is ervoor gekozen om alleen de flappencarrousel en de bijdrageronde te doen. Deze zijn wel uitgevoerd omdat de projectgroep daar het meeste feedback op kon ontvangen. Wel werd de hele opzet toegelicht en was er achteraf genoeg ruimte om ook op de vorm van de kennismaking feedback te geven. De groep waarmee geoefend werd bestond uit 18 personen. Dit zijn tien meer dan tijdens de bijeenkomst van 15 december. Er werden groepen gemaakt van vier à vijf personen. Iedere groep ging zijn eigen flap (A1 vel) staan. Het was voor iedereen helder wat er van hen gevraagd werd. Iedere groep werd gevraagd om in steekwoorden antwoord geven op een van de vier vragen:

- Wie zijn aanwezig op de locatie?
- Wat gebeurt er op de locatie?
- Wat is er absoluut niet aanwezig op de locatie?
- Op welk moment op de dag ben jij op de locatie te vinden?

Het verzamelen van steekwoorden per groep verliep soepel.

Iedereen dacht actief mee en vulde aan waar nodig was. Tijdens het creëren van een gezamenlijk ideaalbeeld werd de oefening een aantal keer onderbroken. Joos Meesters nam hier even de tijd om tussentijds tips te geven. Deze tips werden gelijk meegenomen als de oefening weer hervat werd. Op een gegeven moment merkte de projectgroep dat het creëren van een gezamenlijk ideaalbeeld lang duurde en niet echt gestructureerd verliep. Daarom heeft de projectgroep aanpassingen in de opzet van de werkvormen doorgevoerd.

3.4.2 Verloop multidisciplinaire bijeenkomst met intern betrokkenen

De bijeenkomst begon met een korte inleiding en werden onderzoeksresultaten teruggekoppeld. Ook werd toegelicht wat de doelen van de bijeenkomst waren en welke werkvormen de projectgroep inzette om deze te behalen:

1. Onderzoeksresultaten terugkoppelen
 - Presentatie

De korte inleiding werd positief ontvangen. Wel werden er nog wat vragen gesteld door de genodigden ter verheldering van de bedoeling. Nadat de korte inleiding gegeven was door de projectgroep werd de kennismakingsronde uitgevoerd.

De belangrijkste uitkomsten van de interviews die de projectgroep heeft uitgevoerd, waren dat men behoefte heeft aan meer gefaciliteerde ontmoeting. Daarnaast gaven de meeste geïnterviewde aan zich redelijk veilig te voelen wanneer zij een groepje hangjongeren passeren. Wel gaven zij aan dat zij wijkbewoners kennen die zich hierbij wel onveilig voelen en dit uit de weg gaan.

- Kennismaking

Elke deelnemer benoemde de volgende onderwerpen: zijn of haar functie, een goed punt aan Neerbosch-Oost, zijn of haar leukste ervaring uit de tijd dat zij buiten speelden en hoe dit terug zou kunnen komen op de locatie. Iedereen kon hier wel om lachen. Echter bleek de inschatting van de tijd onderschat. Iedereen wilde graag wat doordrammen over zijn of haar ervaringen.

2. Gezamenlijk ideaalbeeld creëren van gebruik van de locatie.
 - Flappencarrousel

De deelnemers werden ingedeeld in 3 groepen. Iedere groep kwam bij een flap te staan waar een van de volgende vragen op stonden:

- Wie zijn aanwezig op de locatie?
- Wat gebeurt er op de locatie?
- Op welk moment op de dag ben jij op de locatie te vinden?

De groepen hadden vijf minuten de tijd om zoveel mogelijk antwoorden in steekwoorden op te schrijven. Als zij dit gedaan hadden gingen zij bij een andere flap staan om aan te vullen waar nodig. Dit rouleerde tot iedere groep iedere flap gehad had. Hier werd overigens de tijd die verloren was bij de kennismakingsronde deels ingehaald doordat iedereen veel input leverde.

Tot slot leidde Hugo het prioriteren van de steekwoorden. Aan de hand hiervan werd een ideaalbeeld van het gebruik geformuleerd door de projectgroep. Dit werd vervolgens teruggekoppeld aan de groep. De groep gaf aanvullingen maar waren over het algemeen zeer te spreken over het ideaalbeeld.

3. Activiteiten bedenken die bijdragen aan het realiseren van het ideaalbeeld en het brainstormen over de bijdrage van de deelnemers.
 - Bijdragenronde

Met het ideaalbeeld van gebruik in het achterhoofd gingen dezelfde groepen activiteiten bedenken die hieraan bijdragen. Daarbij bedachten de deelnemers wat hun bijdrage hierbij kon zijn vanuit de functie die zij hebben. Hier werd wederom veel waardevolle input geleverd en daarom is de projectgroep blij met het resultaat van de bijeenkomst.

3.5 Meetinstrumenten

Bij het verzamelen van informatie bij dit onderzoek is er gebruik gemaakt van de volgende meetinstrumenten:

- Literatuuronderzoek
- Mondelinge ondervragingen met (half)gestructureerde vragenlijst
- Werkvormen
- Observatie en ervaring door/van de projectgroep

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van specifieke literatuur. In een van de eerste stadia is de theorie gebruikt om (voor)kennis van het onderwerp (participatie, generatiekloven en placemaking) op te doen. Maar ook werd de huidige situatie van de wijk onderzocht. Ook mede aan de hand van de literatuur. Deze gebruikte literatuur is betrouwbaar. Zo is er om de wijk te bestuderen gebruik gemaakt van data-analyses die door organisaties als bijvoorbeeld Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ontwikkeld zijn. Via deze wegen zijn de gegevens voor de demografische analyse van de wijk opgehaald. Na literatuuronderzoek te hebben gebruikt in het vooronderzoek is dit meetinstrument teruggekomen in de uitvoeringsfase. Hier is gebruik gemaakt van onderzoek naar fysieke elementen die bij kunnen dragen aan verbinding tussen generaties.

Tijdens het analyseren van de wijk heeft de projectgroep besloten mondelinge ondervragingen aan te gaan met bewoners. Dit met als doel om bewoners te hun mening over de wijk te laten uiten en om de blik van jong op oud en van oud op jong in kaart te brengen. Er is een (half)gestructureerde vragenlijst opgesteld voordat daadwerkelijk de mensen ondervraagd gingen worden om sturing tijdens de gesprekken te waarborgen. Dit leidde tot gesprekken met diepgang waarmee na verzameling van de gesprekken behoeftes van de generaties in kaart konden worden gebracht.

Het derde meetinstrument is gebruikt om de kwaliteit van het onderzoek te waarborgen. Er is gebruik gemaakt van diverse werkvormen om informatie op te halen bij vertegenwoordigers van de eindgebruikers. Deze werkvormen zijn: een kennismakingsronde, de flappencarrousel en de bijdrageronde. Deze worden nader toegelicht bij de opzet van de multidisciplinaire bijeenkomsten. Hiervan is een pilot uitgevoerd met de studenten van de minors 'Civil Society' en 'Stad en Land'. Door hen is met een frisse blik naar het project gekeken. De instrumenten werden gebruikt om ideaalbeelden te schetsen van het gebruik van de locatie. Bij de eerstgenoemde groep (vertegenwoordigers van eindgebruikers) is ook een bijdrageronde uitgevoerd zodat daadwerkelijk een aanbeveling kon worden gemaakt voor de te ondernemen acties voor activiteiten op de locatie.

Tot slot is er een laatste meetinstrument gebruikt om inzicht in de informatie te krijgen. Abdelkarim el Youssouffi (deelnemer projectgroep) is actief bij de Gemeente Nijmegen als straatcoach en is veel te vinden in de wijk Neerbosch-Oost. Tevens woont Abdelkarim in de wijk waardoor hij inzicht heeft over de goede en slechte kanten van de wijk. Tom van Perlo en Hugo Koetsier hebben zich sinds september 2017 objectief verdiept in de wijk. Dit zorgt voor verschillende nieuwe invalshoeken. Dit biedt meerwaarde voor het proces.

3.6 Data-analyse

Data-analyse wordt door de projectgroep gebruikt om gewonnen informatie te inspecteren en vervolgens te filteren zodat deze kan worden vertaald en verwerkt in de aanbeveling.

Bij de bijeenkomsten is informatie opgehaald over het ideaalbeeld van gebruik van de locatie. Dit is opgehaald middels twee werkvormen:

- Flappencarroussel (brainstormsessie)
- Bijdragenronde

De informatie die deze werkvormen hebben opgeleverd is in eerste instantie tijdens de pauzes van de werkvormen gevormd. In later stadium is dit uitgewerkt tot een compleet plaatje.

Middels literatuurstudie is doelbewust informatie verzameld. Hierbij is gezocht naar fysieke elementen die bijdragen aan verbinding tussen generaties. Ook is er literatuur aangeleverd door de opdrachtgever. Informatie hieruit is gefilterd door relevante informatie voor het project hieruit op te nemen.

Er zijn middels mondelinge ondervragingen, met een(half)gestructureerde vragenlijst, bewoners gesproken. Dit meetinstrument is gebruikt om bevindingen op te doen tijdens de narratieve analyse in een van de eerste stadia. Hierdoor is een beeld geschetst over hoe jongeren en ouderen over elkaar denken in de wijk Neerbosch-Oost. Zo is ook achterhaald wat eventuele kansen en belemmeringen waren.

De informatie die hieruit is geput, is op de volgende wijze gefilterd:

- Na verslaglegging van de gesprekken zijn conclusies getrokken

3.7 Validiteit en betrouwbaarheid

Om een goed onderzoek uit te voeren is het belangrijk dat de opgehaalde informatie betrouwbaar is. Om deze betrouwbaarheid en validiteit te waarborgen is allereerst gebruik gemaakt van betrouwbare bronnen. Er is door de projectgroep erg veel informatie verzameld op veel verschillende manieren. Verhoeven stelt dat: de validiteit van je onderzoek vergroot wordt als je meerdere dataverzamelingmethoden combineert (Verhoeven, 2011).

De multidisciplinaire bijeenkomst met de professionals is ook zo geïmplementeerd dat de juiste personen aanwezig waren. De doelgroep kon niet direct benaderd worden vanwege het ver gevorderde ontwerp van Ilja van Soest. Het was namelijk niet de bedoeling om de bewoners te laten blijken dat zij nog invloed zouden hebben in het ontwerp. Hierom is een selectieve groep uitgenodigd rekening houdend. Daarom is de projectgroep op advies van de opdrachtgever en de ervaring van Abdelkarim op zoek gegaan naar professionals die zo dicht mogelijk op de eindgebruikers (bewoners) zitten en daardoor de doelgroep redelijk/goed vertegenwoordigd heeft. Dit bevestigden zij door de (werk)ervaring en het vele contact met de doelgroep.

Middels gesprekken met verschillende doelgroepen heeft de projectgroep geprobeerd breed in te zetten op het winnen van informatie over de contextuele situatie van Neerbosch-Oost. Deze gesprekken zijn gehouden met: vrijwilligers, jongeren, ouderen, professionals en winkeliers allen afkomstig/woonachtig in de wijk. De informatie die de projectgroep hieruit heeft opgehaald is gebruikt om een algemeen beeld te schetsen. Vanuit deze uitgangspunt kan worden herleid waar kansen en ontwikkelpunten liggen. De opgehaalde informatie heeft meerdere overeenkomsten met de onderzoeken die eerder uitgevoerd zijn door de Gemeente Nijmegen (toekomstagenda, wijkaanpak programma). Enkele voorbeelden hiervan zijn: weinig contact onderling, angstgevoelens en vooroordelen. Het feit dat deze gegevens met elkaar overeenkomen draagt bij aan de validiteit van het onderzoek.

4.0 Resultaten

4.1 Toetsing van ontwerpvarianten

Om te onderbouwen waarom de voorkeur naar ontwerpvariant 1 uitgaat, zijn de bevindingen van het vooronderzoek kort beschreven.

De centrale vraag van het onderzoek is:

“Hoe kan in Neerbosch-Oost meer verbinding tussen jong en oud gerealiseerd worden?”

Zoals benoemd in de aanleiding, is ervoor gekozen om het onderzoek toe te spitsen op het gebruik van de locatie tussen de Schalmei en de brede school Het Octaaf.

Een doel van het vooronderzoek was:

“Het toetsen van de twee ontwerpvarianten aan de uitkomsten van de analyses van de projectgroep.” Hier werd specifiek gekeken naar hoe de ontwerpvarianten bijdragen aan verbinding tussen de twee doelgroepen. De twee ontwerpvarianten (uitgewerkt door Ilja van Soest) zijn getoetst aan de uitkomsten van het literatuuronderzoek, de narratieve-, de omgevings-, de stakeholders- en de demografische analyse. Deze analyses zijn gekozen omdat op deze manier zowel de fysieke situatie als de behoeftes van de bewoners aan bod komen. Aan de hand hiervan is een voorkeursvariant gekozen.

Uit de literatuurstudie blijkt dat fysieke elementen kunnen bijdragen aan verbinding als in beeld is welke gezamenlijke interesse(s) men heeft. De locatie moet zo ingericht zijn dat het deze gezamenlijke interesse(s) faciliteert (Timmermans, 2013). Stel dat de gezamenlijke interesse het thema sport is, dan moet de locatie ingericht zijn op sport. Op deze manier stimuleer je de geprikkelde doelgroepen (in dit geval sporters) om hiervan gebruik te maken en dus naar de locatie toe te lokken. Alleen fysieke elementen zijn onvoldoende om mensen te verbinden. De mensen moeten mentaal ook geprikkeld worden.

Om blijvend gebruik en verbinding zo veel mogelijk te garanderen is storytelling (vastleggen van het proces) een belangrijk middel. Om deze reden is het van belang dat er bij het creëren van verbinding niet alleen wordt nagedacht over de inzet van materialen, maar ook het gebruik van de locatie middels een creatieve inzet. Met creatieve inzet worden activiteiten bedoeld die voor en door eindgebruikers bedacht zijn.

Uit de analyse blijkt dat de fysieke situatie van Neerbosch-Oost een anonieme uitstraling heeft. Dit komt doordat Neerbosch-Oost geïsoleerd ligt ten opzichte van zijn omgeving. De N326 en de Neerboschweg vormen fysieke barrières. Daarnaast is er weinig variatie binnen de verschillende woningtypen, ook dit zorgt voor een anonieme uitstraling. Het ontwerp van de fysieke ruimte heeft direct invloed op de leefbaarheid, omdat de fysieke kwaliteit direct van invloed is op de leefbaarheidsperceptie (Verweij, 2006) Het eentonige beeld van de bebouwing getuigt niet van kwaliteit en heeft effect op de leefbaarheid.

Dit wordt versterkt door het feit dat relatief veel (48%) inwoners van Neerbosch-Oost een laag inkomen hebben (Gemeente Nijmegen, 2016). Hierdoor hebben inwoners minder budget om zelf initiatieven te starten die de wijk meer kleur geven. Daarom heeft Neerbosch-Oost belang bij een ruimte waar dit op een laagdrempelige manier georganiseerd kan worden.

Volgens de interviews heerst er een dorpsgevoel in Neerbosch-Oost. Dit komt overeen met de ontstaansgeschiedenis van de wijk. Dit hangt ook samen met het feit dat de wijk geïsoleerd is ten opzichte van zijn omgeving.

Tot slot draagt het feit dat Neerbosch-Oost eigen centrumvoorzieningen heeft ook bij aan het dorpsgevoel.

Hierom kan geconcludeerd worden dat Neerbosch-Oost behoefte heeft aan een plek die de identiteit van Neerbosch-Oost uitstraalt. Deze plek moet aansluiten bij de omliggende centrumfuncties en het dorpsgevoel dat er heerst. Dit houdt in dat er voldoende toezicht op de ruimte moet zijn. Daarnaast moet er ruimte zijn voor activiteiten die de locatie een dynamische uitstraling geeft en bewoners met elkaar verbindt. Vanuit de literatuur is aan te raden dat de activiteiten moeten aansluiten bij de gezamenlijke interesses. Bovendien moet dit proces door bewoners zelf georganiseerd worden (participatie) en vastgelegd worden (storytelling). (Timmermans, 2013)

Ook blijkt uit de demografische analyse dat de leeftijden in de wijk gelijk verdeeld zijn. Hierom moet de locatie voor iedere leeftijdscategorie aantrekkelijke elementen bezitten. Op deze manier kan de fysieke ruimte bijdragen aan ontmoeting. De activiteiten zijn hier een essentiële vervolgstap in, om de mensen daadwerkelijk met elkaar te laten ontmoeten.

4.1.1 Voorkeursvariant

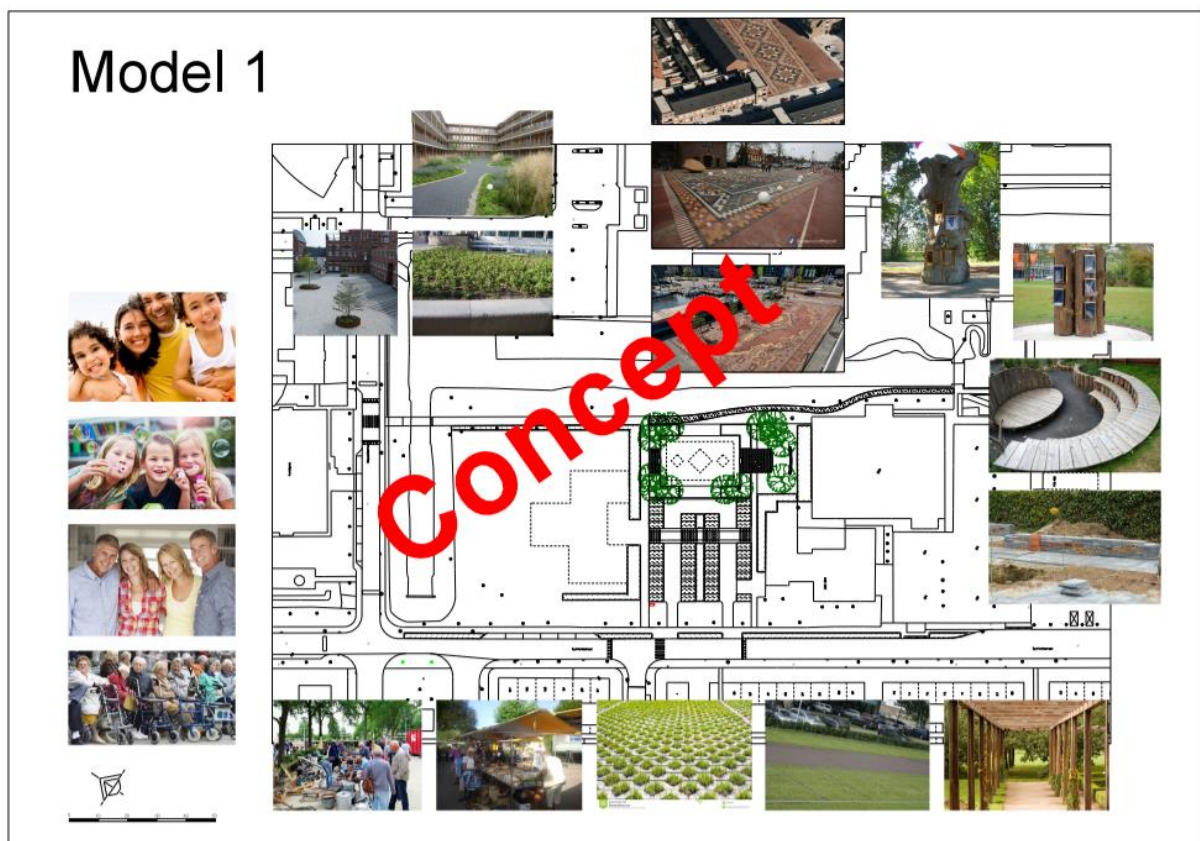
Uitgaande van deze bevindingen sluit ontwerpvariant 1 het beste aan bij de behoeftes van Neerbosch-Oost. In variant 1 worden de behoeftes van de bewoners het beste vertegenwoordigd. Het gaat hier om bevindingen van de narratieve analyse van de projectgroep en input die opgehaald is bij bewoners door de gemeente om het ontwerp vorm te geven. Daarnaast komen de bevindingen uit de deskresearch van de projectgroep het beste terug in de eerste variant. Het deskresearch (demografische-, omgevings- en stakeholdersanalyse) uit het vooronderzoek zijn te vinden in de bijlagen.

De behoeftes van de bewoners staan hieronder opgesomd:

- "Hufferproof";
- Educatief;
- Multifunctioneel;
- Bereikbaar voor iedereen;
- Toezicht op elkaar;
- Kindvriendelijk;
- "Eigen plek";

Behoeftes vanuit deskresearch:

- Rekening houden met relatief veel verschillende culturen en leeftijdsgroepen;
- Bereikbaar voor iedereen
- Plek die de identiteit uitstraalt;
- Aansluiten bij stakeholders;

Ontwerpvariant 1 bevat een open plein. Op dit plein is ruimte voor verschillende activiteiten (multifunctioneel). Denk hierbij aan workshops met educatieve doelen. Bovendien zorgt het plein voor een open uitstraling van het de locatie. Op deze manier is toezicht op elkaar beter mogelijk. Doordat er zitranden zijn aangebracht, maakt dit verblijven mogelijk.

Ook is bij het ontwerpen van deze variant rekening gehouden met verschillende culturen en leeftijdsgroepen. Zo biedt de materialisatie mogelijkheden om de verschillende culturen in terug te brengen.

Doordat deze ontwerpvariant meer verhard is, is deze beter bereikbaar voor ouderen met bijvoorbeeld rollator. De Brede school en de Schalmey zijn de stakeholders in de directe omgeving. Zij kunnen de locatie gebruiken om buitenactiviteiten te organiseren.

De tweede ontwerpvariant is gericht op natuurlijk spelen. Deze sluit goed aan bij de aanwezige groenstructuur, die ook kenmerkend is voor de wijk. Echter is dit onderzoek gericht op het bevorderen van verbinding tussen jong en oud. Ontmoeting is hierin belangrijk. Hierom gaat de voorkeur uit naar ontwerpvariant 1.

4.2 Multidisciplinaire bijeenkomsten

Om harmonieus gebruik op de locatie te waarborgen, is een multidisciplinaire bijeenkomst ingezet. De opzet hiervan is geïnteresserd met HAN-studenten als deelnemers. De bijeenkomst op 15 december is uitgevoerd met intern betrokkenen als deelnemers. Beide groepen deelnemers hebben relevante input geleverd. Deze staat hieronder beschreven.

4.2.1 Uitkomst pilotbijeenkomst

De HAN-studenten hebben zich evenwichtig verplaatst in jongere en oudere bewoners van Neerbosch-Oost. Uit deze bijeenkomst is een ideaalbeeld van gebruik geformuleerd:

*“De locatie wordt in de toekomst gebruikt als **multifunctionele ontmoetingsplaats** door **vrienden en verschillende doelgroepen en leeftijdsgroepen** “Waarvan er tijdens **activiteiten** de meeste verschillende mensen te vinden zijn.”*

*“Om het gebruik te optimaliseren is het van belang dat er **begeleiders aanwezig** zijn waar nodig maar **niet overheersend of beklemmend** zijn.” De begeleiding probeert (**geluids**)overlast en **afval** te voorkomen en **stimuleert ontmoeting** tussen doel- en generatiegroepen*

Aan de hand van de feedback is de opzet aangescherpt. De feedback staat in de bijlagen.

4.2.2 Uitkomst bijeenkomst intern betrokkenen

Om jong en oud de locatie in harmonie te laten gebruiken, hebben wij een bijeenkomst ingezet.

Tijdens de bijeenkomst zijn de bevindingen van de narratieve analyse gepresenteerd. Dit om de bevindingen te valideren. Dat er in Neerbosch-Oost volgens de geïnterviewde behoefte is aan meer gefaciliteerde ontmoeting, werd bevestigd door de intern betrokkenen.

Uit de kennismakingsronde zijn de volgende goede punten van Neerbosch-Oost zijn tijdens deze werkvorm gedocumenteerd:

- a. Verschillende culturen;
- b. Diversiteit in etniciteit;
- c. Zicht op elkaar;
- d. Veel betrokken bewoners bij activiteiten;
- e. Veel ideeën om het samenleven in Neerbosch-Oost te verbeteren;
- f. Veel culturen;
- g. Tolerantie (onterecht heeft Neerbosch-Oost een slecht imago).

Volgens de deelnemers moet het ontwerp de identiteit van Neerbosch-Oost uitstralen. Dit houdt in dat de ruimte duidelijk herkenbaar moet zijn als het plein van Neerbosch-Oost. Ook is er ruimte voor activiteiten. Het plein moet zo ontworpen zijn dat er voldoende zicht op is om ongewenste situaties te voorkomen.

Aan de hand van de input (op de flappen) is het volgende ideaalbeeld van gebruik geformuleerd:

“De locatie wordt in de toekomst gebruikt als multifunctionele ruimte waar verschillende culturen en generaties elkaar ontmoeten door de verschillende activiteiten die voor en door bewoners georganiseerd worden. Eigen inbreng van de bewoners in de activiteiten is essentieel.

Om deze activiteiten soepel te laten verlopen is begeleiding (bijvoorbeeld straatcoaches) nodig op de locatie. Een aandachtspunt voor de begeleiding op de locatie is dat hangen een positieve uitstraling heeft en gebeurt zonder overlast.

Bewoners zijn aanwezig als er activiteiten gehouden worden die door hunzelf georganiseerd worden.

Daarnaast zijn ouders aanwezig op het plein om hun kinderen weg te brengen.

Jongeren (15-25) zijn vooral na schooltijd aanwezig.

Ouderen komen langs/op deze locatie als zij bijvoorbeeld boodschappen gaan doen.”

Tijdens deze werkvorm zijn een aantal voorbeelden van activiteiten bedacht die in de bijdragenronde verder aan bod kwamen.

- Workshops: koken (Schalmei)
- Kunst (kunstenaars uit de wijk)
- Bingo (teams)
- Sporten (voor jong en oud)
- Dierendag ('t Boerke)

De internbetrokkenen die aanwezig waren hebben zelf ook aangegeven wanneer zij vanuit hun functie beschikbaar zijn om aanwezig te zijn en wat hun bijdrage kan zijn.

- Honinghoeve; beschikbaar van maandag t/m vrijdag 8:00 – 16:00
- Jongerenwerk; drie a vier keer per week en tijdens inlooptijden van Jukebox
- Ouderen; van de Honinghoeve, van 11:00 – 16:00
- Brede school; maandag t/m vrijdag, van 8:30 – 16:00
- Kion; maandag t/m vrijdag, van 7:00 – 19:00
- Jongeren uit de wijk; weekend, middag en avond. Hangt af van activiteiten, openheid van de ruimte en toegankelijkheid van jongeren centrum
- Ouders van kinderen; van 9:00 – 10:30

De uitgewerkte flappen zijn te vinden in de bijlagen.

1. Bijdrageronde

Na de pauze was het tijd voor de bijdrageronde. Hierin werden per groep twee activiteiten uitgedacht. Deze werden op ieder een eigen flap gezet en toegelicht aan de hele groep.

De gedigitaliseerde flappen zijn in de bijlagen (2) te zien.

In groep 1 zat onder andere Ed (gemeente Nijmegen). Hij bedacht dat activiteiten mogelijk gefinancierd kunnen worden door het wijkbudget. Hiervoor in aanmerking komen is Ed zijn bijdrage.

Eefje (Het Octaaf/Brede school) kan leerkrachten beschikbaar stellen om bijvoorbeeld: buiten les te geven of pauze door te brengen op het plein. Dit geldt voor kinderen van de Brede school.

Mimoun (Straatcoach) gaf aan dat hij kan helpen bij het begeleiden van activiteiten, bemiddelen, overlast voorkomen en het inzetten van de gastheren. De gastheren zijn jongeren die deel uit maakten van een project in Neerbosch-Oost waar jongeren ouderen hielpen bij het doen van praktische klusjes.

Groep 2 had meerdere ideeën uitgedacht die bijdragen aan het realiseren van het ideaalbeeld van gebruik. Bewoners uit de wijk kunnen bijvoorbeeld koken voor bewoners voor ouderencentrum de Honinghoeve. Dit kan gefinancierd worden door het wijkmanagement. Daarnaast kan ondersteuning gezocht worden tijdens de Welzijnsweek. Bij de uitwerking van dit idee kunnen de verschillende culturen tot hun recht komen door verschillende gerechten uit hun cultuur te serveren.

De Brede school kan openluchtvoorstellingen verzorgen met kinderen. Hetzelfde geldt voor sportactiviteiten en sterrenkijken. Voor toneel kan Lindenberg in Nijmegen een bijdrage leveren. Voor sport kan een samenwerking gezocht worden met sportverenigingen uit de buurt. Er kunnen bijvoorbeeld buurtsportcoaches aangesteld worden. Voor muziek kan ook contact gezocht worden met Lindenberg. Daarnaast sluit muziek goed aan bij het thema en de straatnamen van de buurt. Voor activiteiten rondom astronomie/sterrenkijken kan Sterrenwachtvereniging Saturnus een bijdrage leveren. Voor activiteiten gericht op kunst kunnen buurtkunstenaars zich aansluiten.

Groep 3 bedacht dat in combinatie er voorleesactiviteiten gehouden konden worden in combinatie met kinderen. Hetzelfde geldt voor een quiz over vroeger versus nu en een bingo.

Jongeren kunnen ouderen ophalen van de honinghoeve en begeleiden naar bijvoorbeeld het winkelcentrum. Daarnaast kunnen zij samen activiteiten ondernemen als een picknick of gewoon chillen.

5.0 Discussie

In dit hoofdstuk zullen onderzoeksprocessen beschreven worden waarbij moeilijkheden naar voren gekomen zijn.

Projectdoelstellingen

De eerste moeilijkheid lag hem in het opstellen van doelstellingen. In het eerste stadium van het project is een plan van aanpak opgesteld. De projectgroep had geen voorafgaand afgebakend doel en is vrijgelaten om zelf een wijze te bedenken over hoe de verbinding tussen jong en oud bevorderd kan worden. De projectgroep wilde graag een ontwerp faciliteren. Daarbij werden doelstellingen opgesteld en voorgelegd aan de opdrachtgever. Echter bleek dat er al ontwerpen gemaakt werden door de stedenbouwkundige Ilja van Soest. Dit bracht enige tijdverlies met zich mee. Vervolgens kreeg de projectgroep wel de hint dat er nog ruimte voor invulling van het ontwerp was. Daarbij is de projectgroep opnieuw de doelstellingen gaan wijzigen. Echter werden analyses al uitgevoerd wat zorgde voor inefficiënt werk. Na inlevering van het plan van aanpak is een gesprek gevoerd met Ilja van Soest. De conclusie uit dit gesprek was dat er geen mogelijkheid tot invulling van het ontwerp voor de projectgroep lag. De doelstellingen werden voor de laatste keer gewijzigd waarbij wederom tijdverlies optrad. In het vervolg moet eerst de projectdoelstelling worden afgebakend waarna de analyses direct kunnen aansluiten op het project. Wanneer overgedaan had de projectgroep betere en duidelijkere communicatie moeten hanteren richting opdrachtgever.

Het uitvoeren van gesprekken met bewoners

Tijdens het vooronderzoek is een narratieve analyse uitgevoerd om de behoeftes en bevindingen van bewoners op te halen. Deze gesprekken zijn samengevat en daaruit zijn conclusies getrokken bij het vooronderzoek. Om de betrouwbaarheid van deze informatie te waarborgen zijn alle doelgroepen benaderd maar ook belangrijke personen in de wijk zoals winkeliers en vrijwilligers. Echter had de projectgroep de opgehaalde informatie uit deze gesprekken beter kunnen vastleggen door een transcript te schrijven op basis van geluidsopnames.

Het ophalen van behoeftes van eindgebruikers

Doordat tijdens het proces bleek dat de projectgroep geen invulling meer kon hebben in de ontwerpen is er een moeilijkheid ontstaan in het ophalen van de behoeftes van de eindgebruikers. Op advies van Ilja van Soest heeft de projectgroep daarom ook niet direct de eindgebruikers benaderd en zijn vertegenwoordigers van de doelgroep uitgenodigd voor de bijeenkomst. Zij hebben namelijk goed zicht op de behoeftes van de eindgebruikers. Een risico hiervan was dat de professionals en de intern betrokkenen hun mening zouden uiten op basis van hun eigen ervaringen. Indien de projectgroep hier vrijer in was gelaten had de betrouwbaarheid van het onderzoek toegenomen doordat directe informatie opgehaald werd bij de eindgebruikers.

Faciliteren van een multidisciplinaire bijeenkomst met intern betrokkenen en professionals

Om de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen is op zoek gegaan naar personen die korte lijntjes hebben met de wijk en ervaring hebben op het gebied van jong en oud. Hier lag een moeilijkheid omdat de projectgroep op korte termijn een bijeenkomst moest faciliteren om de doelstellingen te behalen. Slechts een week van tevoren zijn de professionals per telefoon benaderd om het belang van de bijeenkomst te benadrukken. Dit is een gevolg van het tijdverlies van wijzigingen in de doelstellingen daarom zou de projectgroep strenger moeten zijn in het bepalen van de doeleinden.

Het verloop van de bijeenkomsten

Om de bijeenkomsten soepel te laten verlopen zijn plannings opgesteld om de tijd efficiënt in te delen. Echter bleken beide plannings niet nauwkeurig genoeg. Bij het uitvoeren van de pilotbijeenkomst heeft de projectgroep bijdragenronde niet uitgevoerd omdat de flappencarroussel te veel tijd eiste. Er kwam uiteraard veel feedback vanuit de deelnemers waardoor onderdelen geoptimaliseerd konden worden (kennisronde en flappencarroussel). Nu bevonden werd dat er aanpassingen plaats moesten vinden heeft de projectgroep het verloop van de bijeenkomst aangepast waar nodig maar is geen rekening gehouden met de doelgroep. De doelgroep was namelijk overenthousiast bij de kennismakingsronde en moest soms afgekapt worden omwille van de tijd. Hier zat ook een moeilijkheid in omdat er op verzoek van opdrachtgever twee extra deelnemers aanwezig waren. Deze gebrek aan tijd heeft mogelijk geleid tot het verlies van informatie. Als de projectgroep het over kon doen moet de projectgroep het verloop en de tijd beter onderzoeken.

6.0 Conclusie

Het volgende hoofdstuk vat de belangrijkste conclusies van het onderzoek samen. Deze zijn opgedeeld in drie onderdelen. De eerste twee onderdelen sommen directe uitkomsten uit het onderzoek op. Hierna staat beschreven wat deze betekenen voor de verbinding tussen jong en oud in Neerbosch-Oost. Zo wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag. “Hoe kan meer verbinding tussen jong en oud in Neerbosch-Oost gecreëerd worden?”

6.1 Uitkomst uit de toetsing van de ontwerpvarianten

De onderzoeksvragen die hier centraal staan zijn:

“Naar welke ontwerpvariant gaat de voorkeur uit gelet op verbinding?”

“In welke mate faciliteert deze verbinding tussen jong en oud?”

Zoals in 4.1.1 besproken is gaat de voorkeur uit naar ontwerpvariant 1. Dit omdat deze het beste aansluit bij de volgende punten:

1. Herkenbaarheid van de identiteit van Neerbosch-Oost;
2. Ruimte voor activiteiten voor (gezamenlijke interesses die verbinden) en door (participatie) bewoners;
3. Aangename verblijfsruimte die ontmoeting stimuleert (elementen die aansluiten bij de gezamenlijke interesses)

Deze punten faciliteren volgens het onderzoek meer verbinding dan ontwerpvariant 2 welke gericht is op natuur.

Ontwerpvariant 1 biedt ruimte voor multifunctioneel gebruik. Dit is belangrijk om jong en oud te trekken, wat essentieel is om verbinding tussen deze doelgroepen te creëren. Echter blijkt uit de analyse dat verbinding het beste tot stand komt als actief gezocht wordt naar de gezamenlijke interesse tussen de doelgroep. Wanneer deze gefaciliteerd wordt in de fysieke ruimte, is dit aantrekkelijker voor beide doelgroepen.

Zoals beschreven bij “4.1 Toetsing ontwerpvarianten” is er uit gesprekken met de Gemeente Nijmegen gebleken dat hier niet actief naar gezocht is tijdens het project. Dit is een gemiste kans. Hieruit wordt geconcludeerd dat de gedachte om ontmoeting te benadrukken in de eerste variant goed is, alleen het proces onvoldoende rekening heeft gehouden met welke activiteit jong en oud op de locatie mogelijk verbindt.

Wel is tijdens de gesprekken naar voren gekomen dat er nog ruimte is voor de uitwerking van sommige elementen. Bijvoorbeeld in welke mate er een zit-rand aangebracht wordt. Een zit rand nodigt uit tot verblijven. Verblijven op de locatie is nodig om verbinding tot stand te brengen. De keerzijde is dat een zit-rand uitnodigt tot ‘hangen’ waar bewoners negatieve associaties bij hebben.

Hierom wordt in de aanbeveling benadrukt dat begeleiding op de locatie essentieel is. Verblijf op de locatie is nodig om verbinding überhaupt te realiseren. Dit geeft een positief effect op de leefbaarheid. Dit positieve effect kan alleen worden behaald als alle doelgroepen zich welkom voelen.

Omdat er in de uitwerking van bepaalde elementen nog ruimte is, biedt dit kansen. De projectgroep raadt aan om voor de resterende ruimte intensief op zoek te gaan naar wat de gezamenlijke interesse is, zodat de locatie verbinding faciliteert.

6.2 Uitkomst uit de bijeenkomsten

De bijeenkomsten zijn ingezet om te onderzoeken hoe harmonieus gebruik van de locatie kan worden gewaarborgd. De deelvraag die hierbij past luidt als volgt: *“Wat is er nodig om op de locatie harmonieus gebruik zo goed mogelijk te faciliteren om verbinding tussen jong en oud tot stand te brengen?”*

In eerste instantie moet de ruimte uitstralen dat iedereen welkom is en dat de locatie voor en door bewoners is ontworpen. Vandaar dat het belangrijk is dat bij de opening van deze locatie, die naar verwachting op een feestelijke manier zal plaatsvinden, er verschillende leeftijdsgroepen aanwezig zijn. Hierom is het ook van belang dat de risicjongeren uit Neerbosch-Oost worden uitgenodigd om activiteiten te organiseren op de locatie. Gezien het feit dat de vaste bezoekers van wijkcentrum de Schalmey naar verwachting geen moeite zullen hebben om de locatie te bezoeken en/of deel te nemen aan activiteiten. Zal dit hoogstwaarschijnlijk bij de risicjongeren wel het geval zijn. Zo kan worden voorkomen dat men zich gepasseerd voelt en daardoor zich afzondert van deze locatie en/of de locatie gaat opeisen. Om verbinding te creëren moet er voldoende reden zijn voor de mensen om aanwezig te zijn. Dit kan bijvoorbeeld worden gerealiseerd door: aanbod in verschillende activiteiten gericht op zowel jong en oud als gemengde leeftijden. Het is van belang dat er ook bij de eindgebruikers wordt geïnventariseerd naar wat zij graag aan activiteiten zouden willen doen. Dit naast de informatie die is opgehaald bij de professionals. De ruimte moet worden onderhouden zodat de leefbaarheid wordt vergroot. Het is van belang dat er een prullenbak staat zodat men zich niet onnodig hoeft te ergeren aan afval. Want, zoals in hoofdstuk “2.0 Probleemanalyse” beschreven staat, is afval een speerpunt in de toekomstagenda van de Gemeente Nijmegen (Said & Dael, 2017). Bij het maken van de verbinding dienen begeleiders aanwezig te zijn. Dit omdat er in het verleden wrijving is geweest tussen de doelgroepen. Een aandachtspunt voor de begeleiding bij de locatie is dat hangen een positieve uitstraling heeft en gebeurt zonder overlast. Om dit te stimuleren en op een natuurlijke wijze te laten verlopen is het belangrijk dat er niet te veel begeleiding aanwezig is bij het maken van verbinding. Het maken van verbinding kan geforceerd overkomen. Maximaal een tot twee professionals tegelijk is voldoende. Dit omdat het van belang is dat jong en oud de ruimte krijgen om in elkaar te investeren en op een respectvolle manier met elkaar om te leren gaan zonder dat hiervoor gezag aanwezig hoeft te zijn.

6.3 Conclusie verbinding Neerbosch-Oost

In de conclusie staat het beantwoorden van de volgende hoofdvraag centraal:

“Hoe kan in Neerbosch-Oost meer verbinding tussen jong en oud tot stand komen volgens het onderzoek van de projectgroep die werkzaam is geweest van begin september (2017) tot 18 januari (2018)?”

Aan de hand van het onderzoek wordt geconcludeerd dat Neerbosch-Oost de volgende drie behoeftes heeft:

1. Positieve uitstraling van de identiteit van Neerbosch-Oost;
2. Beperken van overlast;
3. Minder wederzijdse vooroordelen tussen jong en oud;

1. *Positieve uitstraling van de identiteit van Neerbosch-Oost;*

De volgende punten vormen de identiteit van Neerbosch-Oost: multicultureel bevolking, bewoners hebben toezicht op wat gebeurt in de wijk/dorpsgevoel en er is relatief veel groen.

Een positieve uitstraling kan bijdragen aan de leefbaarheid van de wijk. Het aanpakken van de fysieke ruimte is hierom belangrijk. Uit een artikel van Beeckk blijkt dat ingrepen in de fysieke structuur van een wijk een belangrijke rol spelen. “Het aanpakken van de openbare ruimte verbeterd de sfeer van de wijk. Bovendien kan de buurt hierbij worden betrokken (participatie). Ook het toevoegen van een sociale ontmoetingsplek en herkenbaarheid is van toegevoegde waarde voor de sociale cohesie. Hier geldt het principe versterken door verbinden.” (Beeckk, 2017)

Ook kan een positieve uitstraling gerealiseerd worden door storytelling van de activiteiten (Timmermans, 2013). De activiteiten worden dus toonbaar gemaakt aan iedereen, met als doel de identiteit van de wijk uitdragen en zo het imago verbeteren.

Dit heeft als mogelijk gevolg meer bezoekers in Neerbosch-Oost. Op deze manier kan storytelling gunstig uitpakken voor de lokale economie. Zo raakt Neerbosch-Oost meer verbonden met zijn omgeving. Hoe dit gerealiseerd kan worden staat verder beschreven in 7.2.

2. Beperken van overlast;

Om een positieve uitstraling te realiseren, dient minder overlast ervaren te worden. Beide doelgroepen moeten elkaar hiervoor beter begrijpen (Sybesma, 2009). Het organiseren van activiteiten kan hieraan bijdragen. Hier wordt verder op in gegaan in 7.2.

3. Minder wederzijdse vooroordelen tussen jong en oud;

Om vooroordelen weg te kunnen nemen is het essentieel bewoners elkaar ontmoeten. Een centrale ontmoetingsplek kan hieraan bijdragen. Het is van belang dat deze plek bewoners uitnodigt om hier te verblijven.

Neerbosch-Oost kent (vooral zomers) avonden waar relatief grote groepen jongeren zich ophouden bij bruggetjes. Vanwege onrealistische angstgevoelens kiezen bewoners voor een andere route.

Als ouderen weten wie deze jongeren zijn, kunnen deze angstgevoelens weggenomen worden.

De WRR (Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid) stelt in haar rapport "vertrouwen in de buurt" (2005) dat "buurtnetwerken het veiligheidsgevoel van mensen versterken. Ook wordt verondersteld dat contacten, netwerken en ontmoetingen bewoners activeert en aanzet tot meer informele en sociale controle (WRR (Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid), 2005).

Dit laatste is een kracht van Neerbosch-Oost die door ontmoetingen dus versterkt kan worden.

Hoe deze ontmoeting tot stand kan komen op de locatie staat beschreven in 7.1.1.

7.0 Aanbeveling

Hier staat beschreven aan welke punten aandacht besteed moet worden om jong en oud in harmonie gebruik te laten maken van de locatie.

Naast algemene aandachtspunten op het plein is gekozen om een activiteit uit te werken. Hiervoor is gekozen omdat jong en oud gelokt moeten worden om gebruik te maken van de locatie. Tijdens de bijeenkomst is naar voren gekomen dat men vooral aanwezig zal zijn als er iets te doen is. Deze activiteit is uitgewerkt aan de hand van de input die tijdens de bijeenkomst geleverd is.

7.1 Aandachtspunten gebruik

Hier doet de projectgroep een aanbeveling voor hoe het plein het beste gebruikt kan worden. Dit volgens de input van de intern betrokkenen. De belangen van jongeren en ouderen staan hierin centraal. Daarnaast heeft de projectgroep een concreet idee uitgewerkt waarbij voorgesteld wordt wie welke rol vervult (7.1.1).

Om harmonieus gebruik van de locatie te waarborgen beveelt de projectgroep de gemeente aan om hier activiteiten te faciliteren. Deze activiteiten moeten aansluiten op de gezamenlijke interesse van jong en oud. Dit kan door middel van budget (wijkbudget) en kennis. Belangrijk is dat onderzocht wordt wat de gezamenlijke interesse is. Een voorstel hoe dit geïnventariseerd kan worden staat beschreven in 7.1.1. Dit kan door het inzetten van professionals met ervaring in het organiseren en begeleiden van activiteiten. Activiteiten zullen mensen naar de locatie trekken als deze gericht zijn op de behoeftes van de doelgroepen. Dit is storytelling wat bijdraagt aan blijvend gebruik van de locatie. Hierbij worden de activiteiten vastgelegd en toonbaar worden gemaakt aan iedereen.

Als er geen activiteiten plaatsvinden moet de locatie een plek zijn waar mensen op eigen initiatief elkaar ontmoeten. In deze gevallen is uit de bijeenkomsten gebleken dat de ontmoeting zich vooral richt op sociale contacten binnen eigen netwerken.

Op de locatie moet ook ruimte zijn voor spontane ontmoeting. Het feit dat de locatie zich in het centrum bevindt (tussen veel voorzieningen), maakt dit aannemelijk. Hier zit mogelijk ook een keerzijde aan. Omdat de locatie zich in het centrum bevindt, bevindt deze zich te midden van populaire hangplekken. Om te voorkomen dat jongeren ouderen afschrikken, zien straatcoaches erop toe dat jongeren zich open opstellen naar ouderen en zich rustig gedragen als zij willen passeren. Waar nodig begeleiden zij ouderen naar de locatie als zij hier willen verblijven (bijvoorbeeld voor/na het boodschappen doen). Hier is eventueel een rol weggelegd voor de gastheren van Neerbosch-Oost.

Tot slot is de openheid van de locatie belangrijk om toezicht mogelijk te maken. Toezicht is cruciaal om een basisniveau van veiligheidsbeleving te hebben (Bos, 2011).

7.1.1 Wijkdiner

Deze activiteit heeft als doel het achterhalen welke interesse gezamenlijk gedeeld wordt. Alle buurtbewoners zijn welkom.

Dit is een vorm van placemaking. De uitwerking is geïnspireerd op het voorbeeld uit een krantenartikel van De Brug Nijmegen (Helmond, M., 2017). Hier maakte bewoners een buurtwandeling in duo's; een jongere en een oudere. Aan het einde van het diner hebben bewoners kennisgemaakt en is helder welk thema de volgende activiteit heeft.

Programma:

De gastheren van Neerbosch-Oost halen ouderen op die aanwezig zullen zijn bij het diner. Idealiter vindt het diner buiten plaats op het plein. In geval van slecht weer is deze in de Schalmei. De gastheren nemen zelf deel aan het diner, net als de straatcoaches, afgevaardigde van de gemeente en werknemers van de Schalmei.

De gastheer van de avond is iemand van de gemeente die ervaring heeft in het leiden van sessies. Hij introduceert de avond door toe te lichten wat het doel is. De bewoners zullen tijdens de verschillende gerechten verschillende gespreksonderwerpen krijgen. Deze zijn gericht op het achterhalen van gezamenlijke interesses en kennismaking. Tijdens het diner spreekt iedereen met diegene die tegenover hem of haar zit. Na elk gerecht schuift iedereen een plek door naar rechts. Op deze manier krijgt iedereen iemand anders te spreken.

Voordat begonnen wordt met eten wordt het doel van het gerecht toegelicht en wordt over het gerecht verteld. Het gerecht is gemaakt door bewoners en wordt door hen toegelicht. Op deze manier komen de verschillende culturen ook naar voren.

Om de avond af te trappen moeten alle deelnemers op volgorde gaan zitten van wie het kortst in Neerbosch-Oost woont tot wie het langst in Neerbosch-Oost wonen. Dit moet op de dag nauwkeurig zijn.

Tijdens het voorgerecht gaan de duo's met elkaar in gesprek over hun hobby's. Het doel is om hier zo veel mogelijk van te weten te komen. Als het gerecht op is, markeert ieder duo op een flap de hobby van de ander. Op deze wijze kan iedereen een kijkje nemen naar de diversiteit van interesses van mensen. Tijdens het hoofdgerecht wordt gezocht naar gezamenlijke interesses. Dit doen de deelnemers door met elkaar in gesprek te gaan. Aan het einde van dit gerecht schrijft elk duo de gezamenlijke interesse op onder een categorie op een flap. Het volgende onderscheid is gemaakt:

- Sport
- Spel
- Muziek
- Dans
- Verzamelen
- Bezichtigen/bezoeken/bewonderen

Al vorens het dessert wordt geturfd welke categorie het populairst is. Tijdens het dessert bedenkt iedereen wat nodig is om dit te faciliteren. Dit schrijft men na afloop van het dessert op een flap. Deze input gaat naar wijkcentrum de Gemeente Nijmegen.

Organisatie:

Gemeente Nijmegen	(Wijk)budget en facilitaire diensten
Tandem	Begeleiding
Straatcoaches	Begeleiding
Schalmei	Beschikbaar stellen van de keuken
Jongeren	Ondersteunen bij organiseren en klaarzetten
Ouderen	Terugkoppelen en turven van interesses

Elke betrokken organisatie moet actief uitnodigen. Dit houdt in dat iedere organisatie zich richt op het uitnodigen van de doelgroep waar zij veel mee te maken hebben.

7.2 Verbinding Neerbosch-Oost

Als uitwerking op de conclusie, wordt hier een aanbeveling gedaan die in gaat op hoe verbinding in Neerbosch-Oost tussen jong en oud het beste bevorderd kan worden.

Om jongeren te motiveren om te participeren, moeten zij beloond worden. Concreet adviseert de projectgroep om jongeren meer ruimte te geven om elkaar te ontmoeten mits zij participeren in het organiseren van activiteiten. Op deze manier geef je de jongeren verantwoordelijkheid over hun eigen 'hangplezier'. Bovendien komen zij in contact met bewoners wat leidt tot minder wederzijdse vooroordelen. Op het moment dat de jongeren een positieve bijdrage leveren aan de wijk, komen zij in aanspraak voor het deelnemen aan bepaalde workshops. Deze workshops zijn gericht op het ontwikkelen van een professioneel netwerk. Dit verkleint de arbeidsmarkt voor de jongeren. Zo worden zij ook in een positief daglicht gezet.

8.0 Bibliografie

- Beeckk. (2017). *Fysieke omgeving*. Eindhoven: Beeckk adviseurs voor ruimtelijke ontwikkeling. Opgeroepen op 01 14, 2018, van www.wijkinontwikkeling.nl/?page_id=72
- Berbé, R., & Helder, P. (2016). *Onderzoek toekomstverkenning Neerbosch-Oost 2035*. Bureau HUMAP BV. Opgeroepen op 01 2018
- Bos, P. D. (2011). *Vertrouwen in de overheid*. Den Bosch: Universiteit van Utrecht. Opgeroepen op 01 14, 2018
- Gemeente Nijmegen. (2015). *Neerbosch-Oost daar zit muziek in*. Nijmegen: Gemeente Nijmegen. Opgeroepen op jan 2018
- Gemeente Nijmegen. (2016, feb). *Cijfers neerbosch-Oost/Meedoen & zelfredzaamheid*. Opgeroepen op jan 2018, van buurtmonitor:
https://nijmegen.buurtmonitor.nl/jive/Report/?id=swm_deel_wijk&openinputs=true
- Gemeente Nijmegen. (2017). *Dynamische Wijkagenda Jongeren NBO*. Nijmegen.
- Helmond, M. (2017). Project Wondere Wijk toont lievelingsplekken van jong en oud. *De Brug Nijmegen*, 1. Opgeroepen op 12 2017
- OECD indicators. (2011). *Education at a Glance*. Paris: OECD.
- Roodenburg, H. (2001). *noviomagus.nl*. Opgeroepen op 2017, van
<http://www.noviomagus.nl/Historie/Historie2.htm>
- Said, S., & Dael, E. V. (2017). *Toekomstagenda Neerbosch-Oost 2035*. Wijkmanagement. Nijmegen: Gemeente Nijmegen. Opgeroepen op 01 11, 2018, van
[file:///C:/Users/4hugo4/Downloads/Toekomstagenda%20Neerbosch-Oost%20%202035%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/4hugo4/Downloads/Toekomstagenda%20Neerbosch-Oost%20%202035%20(1).pdf)
- Sybesma, J. (2009). *Onbekend maakt onbemind*. Stichting Alexander. Utrecht: Universiteit Utrecht. Opgeroepen op 01 2018
- Timmermans, W. G. (2013). *Het verhaal van de plek*. Velp: Lectoraat Groene Leefomgeving van steden, Hogeschool Van Hall Larenstein . Opgeroepen op 12 2017
- Verhoeven, N. (2011). Wat is onderzoek? In N. Verhoeven, *Wat is onderzoek?* (p. 428). Amsterdam: Boom Lemma uitgevers. Opgehaald van communicatiekc: <https://communicatiekc.com/triangulatie/>
- Verweij, A. (2006). *Leefbaarheid, op het snijvlak van sociaal en Fysiek*. Den Haag: Ministerie VROM. Opgeroepen op jan 2018, van
http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/leefbaarheid,_op_het_snijvlak_van_sociaal_en_fysiek-tekst.pdf
- Vrooman, J. C./ Gijsberts, M. I., & Boelhouwer, J. (2014). *Verschil in Nederland*. Den Haag: Sociaal Cultureel planbureau. Opgeroepen op 2017
- WRR (Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid). (2005). *Vertrouwen in de buurt*. Universiteit van Amsterdam , Amsterdam. Opgeroepen op 01 14, 2018

9.0 Bijlagen

1. Pilotbijeenkomst

Wat gebeurt er op de locatie?

Ontmoeting
Chillen
Spelletje spelen
Jeu de boules
Roken (wel of niet toegestaan?)
Wandelen
BBQ/drinken
Tuinieren
Sporten
Scootmobilepaden
Cursussen
Winkelen
Muziekje luisteren
Skaten
Poker/schaken
Eten
Toezicht houden

Overeenkomst

Ontmoeting
Activiteiten
Bruisend
Multifunctioneel

Aandacht nodig

Muziek
Roken
Toezicht

Wie zijn aanwezig op de locatie?

Kinderen
Jongeren
Sporters
Vrienden
Groepen
Activiteitenbegeleiders
Jongerenwerkers

Buren
Vrienden
(Klein)kinderen
(Huis)dieren
Niet te veel jongeren (i.v.m. overlast)
Handhaving/politie (Mensen met daadkracht moeten niet komen als er zich al iets heeft plaatsgevonden. Dit is te laat. Aan de andere kant moet er ook geen dreigende sfeer hangen en er om deze reden politie aanwezig is.)
Buddy's/coaches
Ouders
Straatcoaches
Verzorgers
Medewerkers
Hoveniers (onderhoud)

Overeenkomst

Vrienden
Begeleiding
Meerdere doelgroepen
(Sporters, jong, oud)

Aandacht nodig

Wie handhaafd en hoe aanwezig deze is.
Onderhoud

Wanneer ben jij op de locatie?

Na school/begin van de avond
Midden in de nacht
Spijbelende jongeren overdag
Als ik wil rondhangen/chillen
Als ik thuis weg wil
Tussenuren van school
Als vrienden er ook zijn

Na het ontbijt voor een wandeling
Als bekenden er zijn
Als er bezoek komt
Op het moment dat er cursussen worden gehouden
Als de (klein)kinderen er ook zijn
Met mooi weer

Overeenkomst

Als er andere mensen zijn.
Als er activiteiten zijn.

Aandacht nodig

Wanneer is gebruik (on)gewenst en voor wie?

Wat is er absoluut niet aanwezig op de locatie?

Ontlasting van dieren
Afgesloten ruimtes
Hangjongeren
Overlast
Afval
Niet te veel zitplekken
Hangouderen
(TE VEEL) toezicht
Geen donkere hoekjes
Fietsenstalling
Moeilijk begaanbare wegen

Overeenkomst

Goede bereikbaarheid
Afval
Overlast

Aandacht nodig

Afval
Hangen
Zitplekken

2. Bijeenkomst 15 december

Flappen carrousel

Wie zijn aanwezig op de locatie?

Bewoners (23+, 30+, 50+, 60+)
Kinderen (0-13)
Jongeren (13+)
Professionals (Ondersteuned voor workshops)
- Straatcoach
- Leerkrachten
- Pedagogische medewerkers (kion)
- Schalmei personeel
- Honinghoeve
- Larix (kinderdagopvang)
- BK10
- Sportdocenten
Kinderopvang
Kunstenaars
Actieve vrijwilligers
Horeca
Scouting
Sterrenwacht
Dieren
Vissers
Groen

Wat gebeurt er op de locatie?

Overeenkomst:

Muziek samen maken
Ontmoeting & integratie
Sport (Yoga)
De zomer vieren
Onderwijs
Eten (Terras, BBQ en Picknick)
Koppeling met "t Boerke"
Theater (Buiten-bios, presentatie en voorstellingen)
Bingo

Wanneer ben jij op de locatie?

Jolanda (Honinghoeve): ma t/m vrij 08:00 - 16:00
Jongerenwerk: 3 á 4 keer per week (en inlooptijden)
Ouderen van Honinghoeve: 11:00 tot 16:00
Jongeren: ma t/m vrij 07:00 - 19:00
Brede school: ma t/m vrij 08:30 - 16:00
Kion: ma t/m vrij 07:00 - 19:00
Jongeren uit de wijk: Weekend, middag avond. Hangt af van activiteiten, openheid van de ruimte en toegankelijkheid van jongeren centrum.
Dagelijks tussen 10:00 - 11:00
Straatcoach 24/7
Verschil weekend - door de week
Bij de opening
Ouders van leerlingen: 09:00 - 10:30

Bijdragenronde

Groep 1

Ed (gemeente Nijmegen), Mimoun (Straatcoach),
Joyce (HAN student), Eefje (Brede school)

ONDERHOUD

- Veiligheid & leefbaarheid
 - Wijkbudget (activiteiten)
- } Ed/Mimoun
-
- Kion + BS + Bindkracht 10
 - Leerkrachten
 - Kinderen
 - Ouders
 - Netwerk opbouwen
 - Activiteiten begeleiden
 - Bemiddelen
 - Overlast voorkomen
 - Gastheren inzetten
- >Buiten les geven
 - >Natuur sport
 - >Pauze
- } Eefje
- ouder bijeenkomsten
 - ontmoeting
- } Joyce
- } Mimoun

Groep 2

Gökhan (Tandem), Abdellah (Straatcoach), Roger (Het Octaaf),
Kim (HAN)

- Kinderen
- Jongeren
- Bewoners uit de wijk die koken voor bewoners (Honinghoeve)
- Voorstellingen
 - Toneel
 - Sport
 - Muziek
 - Sterren

Vanuit school

Voor bewoners uit de wijk!
- Financieën vanuit wijkmanagement
- Ondersteuning in welzijnsweek
- Verschillende culturele gerechten
- Toneel --> Lindenberg
- Sport --> Sportservice/ buurtsportcoach
- Muziek --> Sportverenigingen in wijk!
- Sterren --> Lindenberg/vrijwilligers
- Futsal --> Kunstenaars uit de wijk
- HAN --> Sterrenwacht Nijmegen

Groep 3

Jolanda (Honinghoeve), Lisa (Docente HAN), Mustapha (Tandem)

- Jongerenwerk
 - Preventief --> voorlichting schoolmiddelen gebruik
- Honinghoeve
 - voorlezen
 - knutselen
 - bingo
 - quiz, vroeger en nu
- Jongeren halen ouderen op --> samen pleintje (activiteit)
- "eenzaamheid" --> (picknick)
- --> (chillen)
- Viscompetitie (jong en oud)
- Honinghoeve "Toek Toek"
- Koken voor ouderen door jongeren --> Schalmei
- Per huis Honinghoeve
- Pipotrein

3. Fotocollage

INTRO

Pluspunten Neerbosch-Oost (volgens deelnemers):

- + Verschillende generaties
- + Diversiteit in etniciteit
- + Zicht op elkaar
- + Veel betrokken (worden) bij activiteiten
- + Veel ideeën om samen te wonen
- + Veel culturen
- + Tolerantie (onterecht een slecht imago)

FLAPPENCARROUSEL

Gezamenlijk ideaalbeeld gebruik:
"De locatie wordt in de toekomst gebruikt als multifunctionele ruimte waar verschillende culturen en generaties elkaar ontmoeten door de verschillende activiteiten die voor en door bewoners georganiseerd worden."

Begeleiding aanwezig voor:

- Positieve uitstraling 'hangen/chillen' (jong & oud).
- Activiteiten soepel laten verlopen.
- Doelgroepen aan elkaar koppelen.
- Eigen inbreng van bewoners stimuleren

BIJDRAGENRONDE

Voorbeelden van activiteiten om ideaalbeeld te realiseren:

- Koken voor/met ouderen door/met jongeren in Schalmel;
- Viscompetitie met ouderen en jongeren;
- Jongeren halen ouderen op naar de locatie;
- Kunstworkshop (relatief veel kunstenaars in NBO);
- Muziekworkshop (straatnamen en zangleraar Lisa);
- Netwerkopbouwen;
- Buiten les geven;

4. Feedback op pilotbijeenkomst

Bij de pilotbijeenkomst is een feedbackronde uitgevoerd. Hier kwam de gehele groep met waardevolle feedback. Tijdens het creëren van een gezamenlijk eindbeeld werd gezocht naar overeenkomsten tussen jong en oud. Er werd doorgevraagd op een aantal steekwoorden. Hieruit ontstonden interessante gesprekken. Hier was de projectgroep minder goed op voorbereid waardoor deze veel tijd in beslag namen. Dit ging ten koste het formuleren van een concreet gezamenlijk eindbeeld en de bijdragenronde.

Hierom is gekozen om de 15^e de steekwoorden te categoriseren en te prioriteren. Alleen op de steekwoorden met de hoogste prioriteit wordt doorgevraagd.

De vraag “Wat is er absoluut niet aanwezig op de locatie?” is te breed. Hier kan in principe alles opgeschreven worden (bijvoorbeeld oorlog). Deze vraag wordt de 15^e weggelaten.

Hiernaast werden een aantal suggesties gedaan voor de kennismaking. Meerder personen raadde aan om deze op de locatie van het ontwerp te doen. Op deze manier krijgen de deelnemers meer gevoel bij waar ze het over hebben.

5. Analyses vooronderzoek

Omgevingsanalyse:

Inleiding omgevingsanalyse

In dit hoofdstuk wordt de fysieke situatie van Neerbosch-Oost in beeld gebracht. Dit wordt gedaan omdat de fysieke situatie invloed kan hebben op het gebruik van de fysieke ruimte, daarmee het gedrag van de mensen. De fysieke ruimte kan dus eventueel invloed hebben op de verbinding tussen jong en oud.

Tijdens het gesprek met Ilja van Soest zijn twee ontwerp varianten toegelicht. Het doel van de analyse is om kritisch te kijken of de ontwerpvarianten aansluiten bij de ruimtelijke gegevens. Het gaat hier om de gegevens die verkregen zijn uit de omgevingsanalyse gedaan door de projectgroep.

Deze varianten gaan in op de behoeftes van de bewoners die zij hebben om een locatie te realiseren waar bewoners kunnen verblijven en elkaar ontmoeten.

De deelvraag voor deze analyse luidt als volgt:

“In welke mate zijn de twee ontwerpvarianten (gemaakt door Ilja van Soest) passend de huidige fysieke situatie volgens de gegevens verkregen door de projectgroep?”

Deelvragen die hierbij horen zijn:

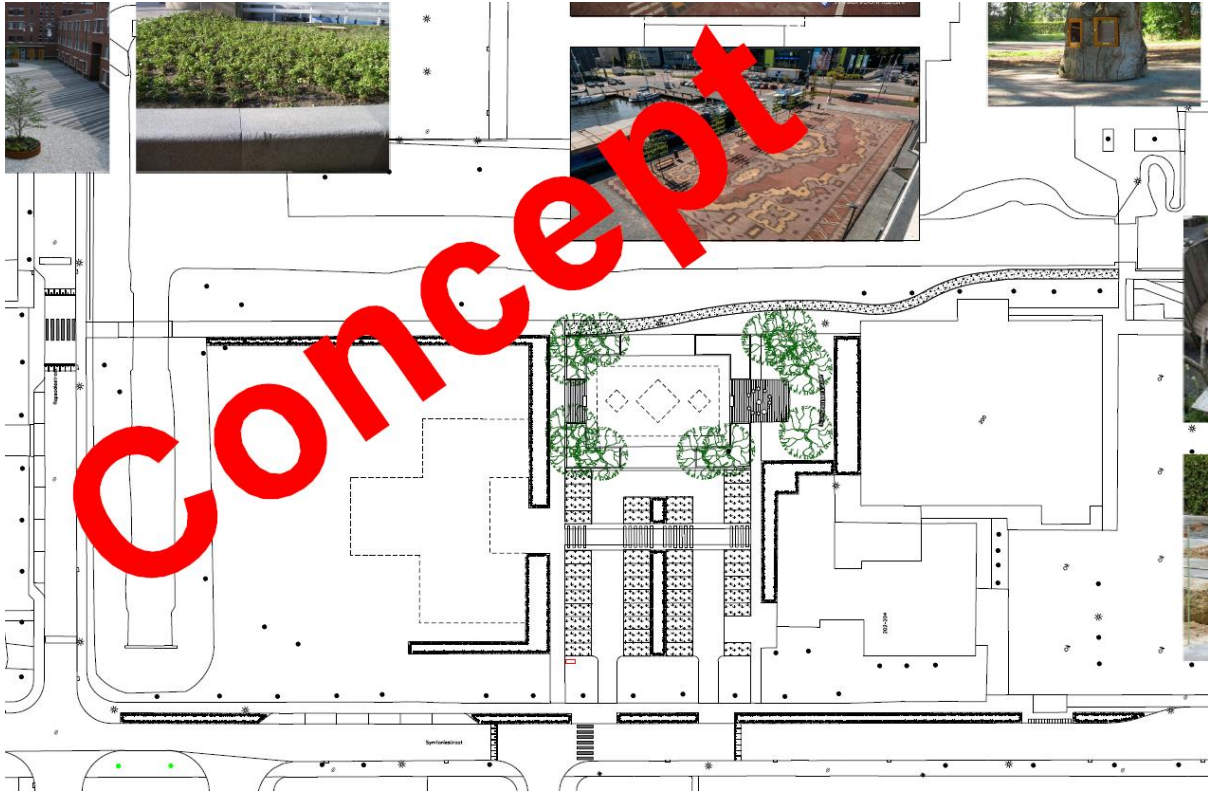
- 3.2.1 *“Hoe zien de twee ontwerpvarianten eruit? (Er wordt uitgegaan van de ontwerpen die 30-11-2017 toegelicht zijn door Ilja van Soest).”*
- 3.2.2 *“Hoe houden de ontwerpvarianten rekening met de opzet van de bebouwing?”*
- 3.2.3 *“Hoe houden de ontwerpen rekening met de verschillende woningtypen?”*
- 3.2.4 *“Hoe houden de ontwerpen rekening met de aanwezige voorzieningen in de bebouwing?”*
- 3.2.5 *“Hoe houden de ontwerpen rekening met voorziening ingedeeld in zones?”*
- 3.2.6 *“Hoe houden de ontwerpen rekening met de openbare ruimte?”*

Deze vragen worden per ontwerpvariant beantwoord. Aan de hand hiervan wordt in de conclusie beargumenteerd welke ontwerpvariant de voorkeur heeft op basis van de omgevingsanalyse. Daarnaast worden suggesties gedaan hoe dit ontwerp beter kan aansluiten op de fysieke situatie zoals deze geanalyseerd is in dit PVA.

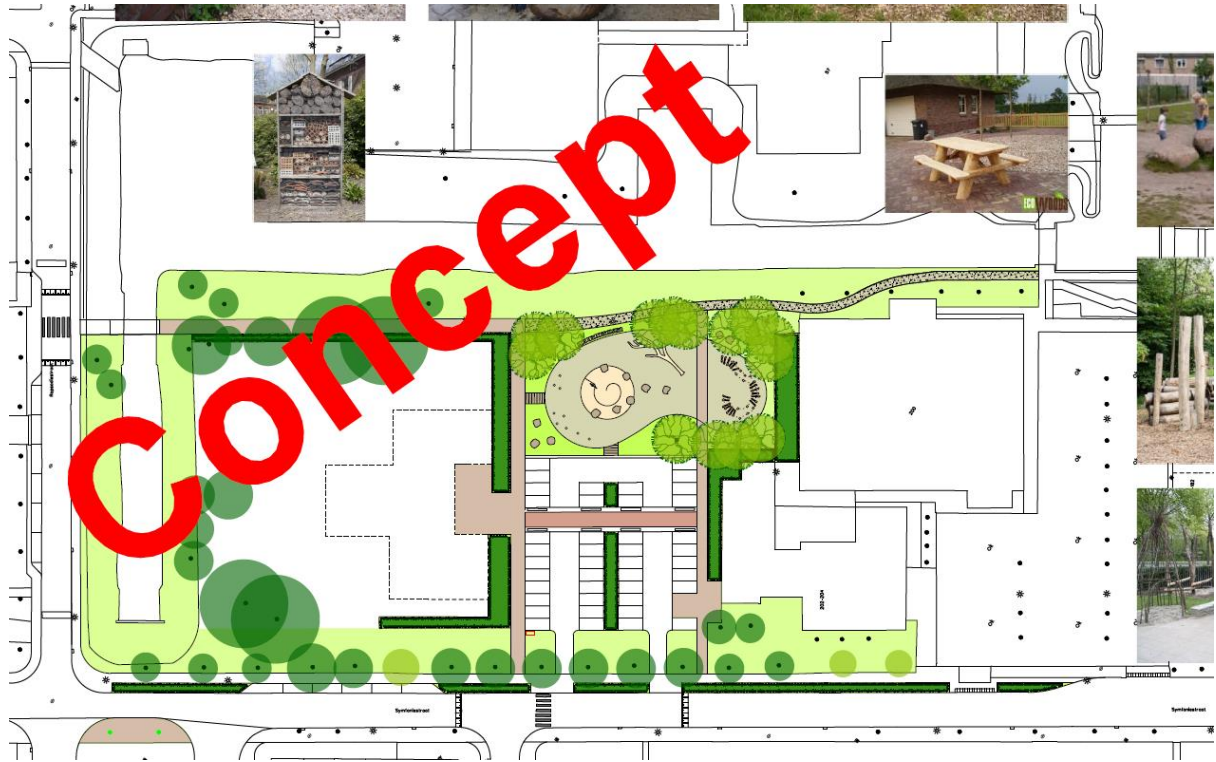
Ontwerpvarianten

Tijdens het gesprek met Ilja van Soest op 30-11-2017 zijn de twee ontwerpvarianten toegelicht. Daarnaast is verteld hoe de verkeerssituatie komt te veranderen rondom deze locatie. Dit betreft de Rapsodiestraat en de Symfoniestraat. In de nieuwe verkeerssituatie is rekening gehouden met een aantal extra (langs)parkeervakken. Deze zullen in de ochtend gebruikt worden als 'Kiss+Ride' plekken en de rest van de dag zijn dit reguliere parkeerplekken. Door het aanbrengen van extra parkeervakken is de straat smaller geworden. Dit is gunstig voor de verkeersveiligheid. Daarnaast worden er extra groenperken gerealiseerd tussen de parkeervakken in. Hierdoor wordt de huidige groenstructuur versterkt. In Neerbosch-Oost is relatief veel groen te vinden. Dit wordt als kwaliteit gezien.

Wat het ontwerp op de locatie tussen de Schalmei en de Brede school betreft, zijn er twee varianten. De eerste variant gaat uit van de nabijgelegen functies. Dit betekent dat de elementen op de locatie bijdragen aan ontmoeting. Dit ontwerp wordt de wijkwoonkamer genoemd.

De tweede ontwerpvariant gaat uit van de groenstructuur die aanwezig is in het centrum.
Dit ontwerp is gericht op natuurlijk spelen voor voornamelijk kinderen.

Beide modellen zijn nog concepten. Ilja van Soest vertelde dat er nog wordt gezocht naar een combinatie van het beste van beide ontwerp. Het deel van de locatie wat tegen de sporthal VoCaSa aanligt is het deel waar ruimte is voor aanpassingen in het ontwerp.

Bebouwing

Om een basisbeeld van de fysieke situatie te krijgen is de bebouwing in beeld gebracht.

In de dertiende eeuw is de eerste bewoning van Neerbosch ontstaan. Het dorp werd in 1920 doorgesneden, door de aanleg van het Maas-Waalkanaal.

Na de tweede wereldoorlog moest de woningnood opgevangen worden. Hierom werd Neerbosch samen met Brakkenstein en Hatert in de jaren '50 als satellieten bedacht. Dit houdt in dat het zelfstandige wijken zouden worden. (Roodenburg, 2001) Hier wordt onder het kopje "voorzieningen per zones" dieper op ingegaan.

De bebouwing in het noorden van de wijk, verwijst naar de tijd toen Neerbosch-Oost nog een dorp was.

Bijvoorbeeld "het witte kerkje" en het brandspuithuisje zijn overblijfselen van het dorp.

In de kaart vallen deze gebouwen op omdat deze vrijstaand zijn, terwijl de rest veelal geschakeld is.

Wat massa's betreft, valt op dat in het midden van de wijk zich grote bouwblokken bevinden. Dit kan gezien worden als het centrum van de wijk. Hier omheen bevinden zich langgerekte bouwblokken die in grote mate ook het stratenplan bepalen. Dit is te zien in de kaart die in gaat op de openbare ruimte.

Verder is aan de infrastructuur opvallend dat er vanaf de hoofdweg (Neerbosscheweg) maar een toegangsweg tot de wijk is. De hoofdwegen fungeren bovendien als fysieke barrières naar andere wijken.

Naar de opzet van de bebouwing gekeken zou het ontwerp rekening moeten houden met de orthogonale structuur. Ook bevinden zich in het centrum bevinden relatief grote bouwblokken. Deze zijn duidelijk aanwezig in het straatprofiel. Hierom is aan te raden om in het ontwerp rekening te houden met een duidelijke afscheiding en zichtbaarheid van de locatie.

Men moet duidelijk beleven wanneer zij de locatie betreden. Op deze manier weet men goed welke ruimte welke functie heeft.

Het eerste model gaat meer uit van de functies en sluit hierom beter aan bij de structuur van de bebouwing.

Daarnaast is er in de eerste variant voor gekozen om een plein aan te leggen met een herkenbaar patroon als materialisatie. Dit plein is bovendien verlaagd. Dit draagt bij aan de herkenbaarheid van de begrenzing van de ruimte.

De tweede ontwerpvariant vloeit door in de groenstructuur. Hierdoor sluit deze minder goed aan bij de bebouwing.

Op basis van de bebouwing gaat de voorkeur uit naar model 1.

Woningtypen

Verschillende soorten woningen hebben verschillende soorten uitstralingen. Ieder woningtype kent zijn eigen gemiddelde bewoners.

Daarnaast heeft de wijze van schakeling mogelijk invloed op de wijze en mate waarin men met elkaar in contact komt. Dit kan mogelijk invloed hebben op hoe het ontwerp van de locatie vormgegeven moet worden.

In Neerbosch Oost zijn er twee woningtypen in grote mate vertegenwoordigd. Dit zijn flats (vooral met galerijontsluiting¹) en rijwoningen.

Daarnaast zijn er een aantal appartementencomplexen die zich vooral in het 'centrum' van de wijk bevinden. Er zijn twee woontorens die zich ook rondom het centrum bevinden.

Opvallend is dat de twee-onder-een-kapwoningen zich in het clusteren in het noordoostelijke hoekje van de wijk.

De galerijflats verspreiding zich in clusters door de wijk. De galerijflats staan relatief vrij in de ruimte. De rijwoningen zijn in lange rijen geschakeld die bepaald zijn voor het stratenplan.

In het noorden van Neerbosch Oost zijn de overblijfselen van het dorp te zien. Hier bevinden zich vooral vrijstaande woningen.

Typerend aan galerijflats is dat deze een anonieme uitstraling hebben. Dit kan mogelijk bijdragen aan het feit dat er weinig interactie is.

Hierom is het wenselijk om in het ontwerp de focus te leggen op intimiteit en ontmoeting. Ook omdat bijna alle bebouwing in Neerbosch-Oost wonen als functie wonen heeft. Hierom vindt ontmoeting vooral binnen plaats.

Model 1 is gericht op intimiteit. Het plein geeft ruimte aan bewoners om lokale activiteiten op te organiseren.

Daarnaast is hier een amfitheater ingetekend. Deze is onder meer geschikt voor kinderen. Dit maakt dat model

1 geschikter is voor meerdere doelgroepen. Het plein is geschikt voor alle doelgroepen door te gebruiken als activiteitenplein. Model 2 is vooral gericht op kinderen die hier natuurlijk kunnen spelen.

De kracht van de locatie zou het verbinden van de gehele buurt moeten zijn. Dus ook meerdere generaties.

Hierom heeft model 1 de voorkeur.

¹ Galerijontsluiting: Gestapelde woningen die ontsloten worden door een 'galerij' die zich in de buitenlucht bevindt. (In tegenstelling tot een corridor die zich in het gebouw bevindt.)

Voorziening per gebouw

Hier wordt per buurtvoorziening in kaart gebracht of er overwegend jonger of ouder publiek komt.

In deze kaart is blootgelegd hoeveel voorzieningen er binnen de bebouwing aanwezig zijn. Daarnaast is bekeken op welke doelgroep de voorzieningen gericht zijn. Er is onderscheid gemaakt tussen jong en oud. Opvallend is dat alle voorzieningen (behalve de kinderboerderij) zich in het centrum bevinden. Jongeren en ouderen vinden voorzieningen dus in dezelfde omgeving. Dit is gunstig om interactie te faciliteren. Ook is in deze kaart de plek van de nieuwe brede school weergegeven. Deze voorziening is ook vooral op jongeren gericht.

Met deze gegevens wordt de voorkeur aan model 2 gegeven. Hier kunnen kinderen spelen in een natuurlijk omgeving. Bovendien kunnen andere leeftijdsgroepen hier wandelen. Ontmoeting tussen de verschillende generaties wordt minder gefaciliteerd. Echter sluit het ontmoeting niet uit.

Voorziening per zone

Voorzieningen kunnen bijdragen aan interactie tussen verschillende doelgroepen.

Hier worden de voorzieningen door de oogbaren bekeken. Dat wil zeggen dat in beeld wordt hoe delen van de wijk getypeerd kunnen worden, doordat er overwegend een bepaalde voorziening vertegenwoordigd wordt.

Dit helpt om te bepalen welke voorzieningen in het ontwerp teruggebracht moeten worden.

De kaart toont hoe Neerbosch-Oost gezien kan worden als zelfvoorzienend stadsdeel. In de schematische weergave zijn de drie functies te zien. De recreatieve voorzieningen en woonvoorziening liggen als schillen om de centrumfuncties heen. Dit komt overeen met de opbouw van een stad, wat aansluit aan bij de gedachte (die men had toen Neerbosch-Oost gepland werd) om Neerbosch-Oost een satelliet te laten zijn.

Omdat Neerbosch-Oost genoeg groenvoorziening heeft en de locatie van het ontwerp in het centrum ligt gaat de voorkeur uit naar model 1. Het feit dat deze meer gericht is op ontmoeting sluit beter aan bij de voorzieningen in centrum. Bovendien kent Neerbosch-Oost relatief veel (voldoende) groen. Ondanks dat dit voornamelijk kijkgroen is, kunnen kinderen hier ook natuurlijk spelen. Deze vorm van spelen hoeft niet gefaciliteerd te zijn door ontworpen elementen.

Openbare ruimtes

Uit interviews is gebleken dat veel interactie tussen jong en oud plaatsvindt in de openbare ruimte. In deze kaart wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten openbare ruimten. Bestaande openbare ruimtes waar ontmoeting plaats vindt. Ongebruikte openbare ruimtes met een onduidelijke typologie. Hiermee wordt bedoeld dat deze ruimtes geen inrichtingselementen bevatten die typerend zijn voor waar de ruimte gebruikt zou moeten worden. Hierdoor zijn deze ruimtes verloren ruimtes en dus gemiste kansen om een verblijfs- en ontmoetingsruimte te realiseren.

Opvallend is dat Neerbosch-Oost relatief veel openbare ruimtes kent waar niets gebeurt. Dit komt doordat er relatief veel galerijflats zijn. Rondom deze flats is groen aangelegd zonder functie. Dit is gedaan met de gedachte om overlast te voorkomen. Het zorgt voor een anomie indruk in de buurt die niet uitnodigt tot ontmoeten.

Neerbosch-Oost kan dus ruimtes die ontmoeting faciliteren en de identiteit van de wijk uitstralen goed gebruiken. Vanuit deze 'behoefte' heeft model 1 de voorkeur. De ambitie om het meerdere functies op het plein plaats te kunnen laten vinden sluit goed aan bij de 'behoefte' naar een openbare ruimte die goed gebruikt wordt. Dit is zonder de uitgesproken behoeftes van bewoners. Deze komen in de narratieve analyse aan bod.

In het ontwerp van model 1 referentiebeelden gebruikt om te verbeelden hoe het plein gematerialiseerd kan worden. Een dergelijke vormgeving (die identiteit uitstraalt) is essentieel voor de eigen uitstraling die het plein zou moeten hebben.

Conclusie en suggesties

Hieronder wordt de hoofdvraag van deze analyse beantwoord:

"In welke mate zijn de twee ontwerpvarianten (gemaakt door Ilja van Soest) passend de huidige fysieke situatie volgens de gegevens verkregen door de projectgroep?"

Model 1 is het meest passend bij de huidige fysieke situatie. Dit is getoetst op de volgende aspecten:

- Bebouwing

Model 1 heeft hier de voorkeur omdat deze beter rekening duidelijke afgrenzing en herkenbaarheid van de ruimte. Daarnaast biedt de materialisatie van het plein mogelijkheid om de identiteit van het gebied uit te stralen.

- Woningtypen

Model 1 is gericht op intimiteit. Het plein geeft ruimte aan bewoners om lokale activiteiten op te organiseren. Daarnaast is hier een amfitheater ingetekend. Deze is onder meer geschikt voor kinderen. Dit maakt dat model 1 geschikter is voor meerdere doelgroepen. Het plein is geschikt voor alle doelgroepen door te gebruiken als activiteitenplein.

De kracht van de locatie zou het verbinden van de gehele buurt moeten zijn. Dus ook meerdere generaties. Hierom heeft model 1 de voorkeur.

- Voorziening per bebouwing

Op basis van de voorziening per gebouw wordt de voorkeur aan model 2 gegeven. Dit omdat in de omgeving van de locatie van het ontwerp vooral jongeren voorzieningen aanwezig zijn.

- Voorziening per zone

Omdat Neerbosch-Oost genoeg groenvoorziening heeft en de locatie van het ontwerp in het centrum ligt gaat de voorkeur uit naar model 1. Het feit dat deze meer gericht is op ontmoeting sluit beter aan bij de voorzieningen in centrum. Bovendien kent Neerbosch-Oost relatief veel (voldoende) groen. Ondanks dat dit voornamelijk kijkgroen is, kunnen kinderen hier ook natuurlijk spelen. Deze vorm van spelen hoeft niet gefaciliteerd te zijn door ontworpen elementen.

- Openbare ruimtes

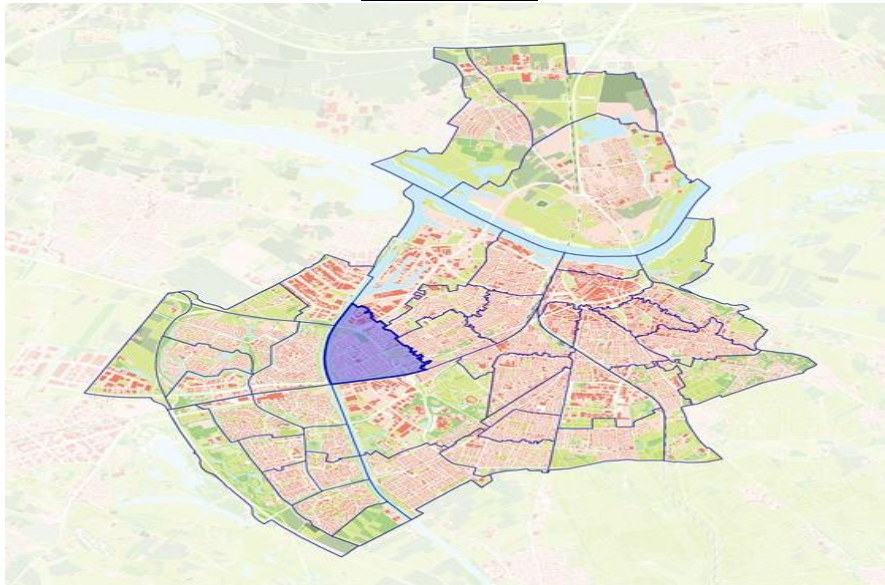
Model 1 draagt het beste bij aan de behoefte aan een openbare ruimte die identiteit uitstraalt en goed gebruikt wordt. Dit door de mogelijkheid om activiteiten te organiseren en de focus op ontmoeting.

Demografische Analyse

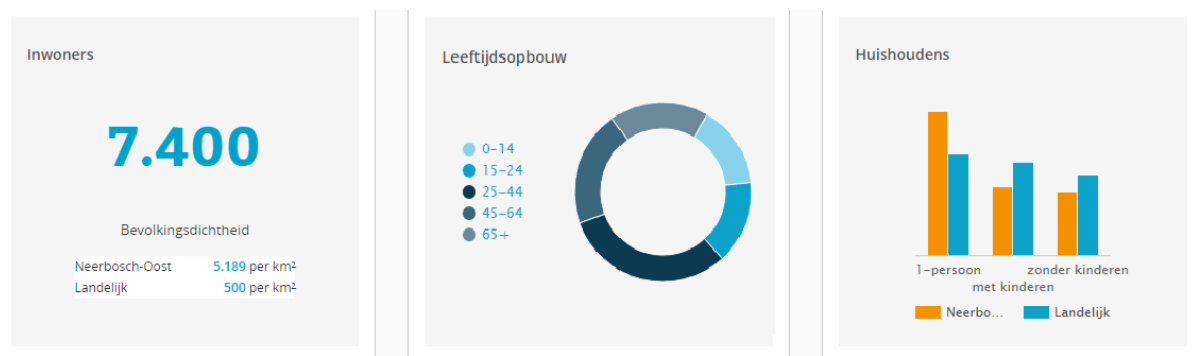
Inleiding demografische analyse

Door de gegevens uit de analyse samen te vatten in combinatie met literatuur kunnen wij tot een gedegen onderbouwing komen in het plan van aanpak. Op die manier kunnen wij rekeningen houden met de statistieken die van invloed kunnen zijn op het tot stand brengen van de verbinding tussen jong en oud. Middels de analyse hebben we duidelijk in beeld over wie het gaat als we het hebben over jong en oud en wat hoe de samenstelling eruitziet als het aankomt op leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau en inkomen.

Neerbosch-Oost

Neerbosch-Oost, is een wijk die onderdeel uit maakt van stadsdeel Nieuw-West (Heseveld, Neerbosch-Oost en Haven- en industrieterrein). Vanwege het feit dat de wijk omringd wordt door de stadskanalen en maar één (hoofd)toegangsweg kent, is het een vrij geïsoleerde wijk. Men spreekt dan ook over een “dorpsgevoel in een stedelijke omgeving”. Neerbosch-Oost is een gedeelte van het oude dorp Neerbosch. Dit kerkdorp werd rond 1920 gesplitst door het graven van het Maas-Waalkanaal. In de tweede helft van de zestiger jaren werd het voor het grootste deel bebouwd. Echter, al in de dertiende eeuw, toen de moerassen ten westen van Nijmegen droog werden gelegd, vestigden de eerste bewoners zich in Neerbosch.

Statistieken

Oppervlakte

Totale oppervlakte:	148 hectare
Oppervlakte land:	143 hectare
Oppervlaktewater:	6 hectare

Woningen

Woningen in Neerbosch-Oost:	3534	Gemiddelde waarde:	145.000 euro
Percentage eengezinswoning:	42%	Meergezinswoning:	58%
Percentage bewoond:	97%	Percentage leegstaand:	3%
Koopwoningen:	29%	Huurwoningen totaal:	71%
Woningcorporatie:	49%	overige verhuurders:	22%
Bouwjaar voor 2000:	95%	Bouwjaar vanaf 2000:	5%

Bevolking

• Aantal inwoners: 7400	Etniciteit
• Aantal mannen: 3550	- Westerse Allochtonen 12%
• Aantal vrouwen: 3845	- Niet-westerse allochtonen 25%
• Percentage tot 14 jaar: 15%	- Antillianen 1%
• Percentage 15 tot 24 jaar: 15%	- Surinamers 1%
• Percentage 25 tot 44 jaar: 31%	- Turken 7%
• Percentage 45 tot 64 jaar: 21%	- Marokkanen 6%
• Percentage ouder dan 65 jaar: 18%	- Overig 9%

Huishoudens/burgerlijke staat

De wijk Neerbosch-Oost telt, 3.745 huishoudens met een samenstelling van gemiddeld 1,9 personen. 1.015 van deze huishoudens hebben kinderen, 835 hiervan hebben geen kinderen en de resterende 1890 zijn alleenstaand. Iets meer dan de helft (56.4%) is ongehuwd, 7,8% gescheiden en 5,9% verweduwde.

Arbeid

Werkzame personen:	69% (van bevolking 15-64 jaar)
Bijstandsuitkeringen:	91 per 1000 huishoudens
WWB-uitkering:	510 mensen

Inkomen

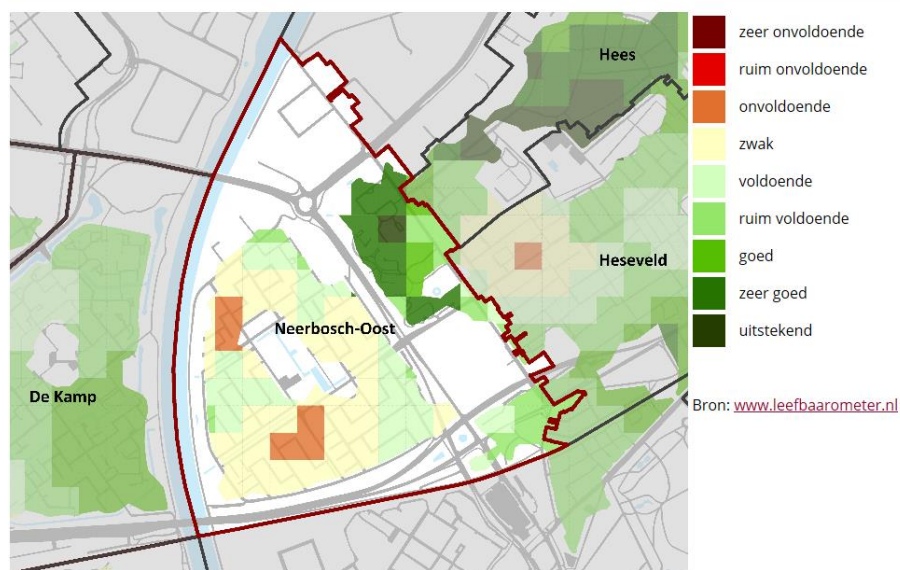
Gemiddelde inkomen:	23.800
Lage inkomens:	48%
Hoge inkomens:	12%

De neoklassieke economische benadering richt zich met name op inkomensongelijkheid (Becker, 1993 & Thurrow, 1969). Deze zou ontstaan door de verhouding tussen arbeidsvraag en aanbod op een open markt, in relatie tot de talenten, kennis en vaardigheden van mensen. De kennis en vaardigheden van de mensen zijn afhankelijk aan de investeringen die zij in hun opleidingen doen (Becker, 1993 & Thurrow, 1969). Er zijn twee mogelijke oorzaken voor deze verschillen, dit zijn: Leeftijdseffecten (het rendement van de opleiding neemt op latere leeftijd toe) en individuele keuzes. Bij het tot stand brengen van verbinding moet in acht worden genomen dat de inkomensongelijkheden een drempel "zouden" kunnen vormen tussen de doelgroepen.

Wijkmonitor

Vanwege het gegeven dat Neerbosch-Oost een lage vastgoedwaarde en daardoor lage economische positie bekleedt, besteedt de Gemeente Nijmegen extra aandacht aan deze wijk. Hierdoor scoort de wijk op het woon- en leefklimaat onder gemiddeld ten opzichte van vergelijkbare wijken uit Nijmegen. Recente gegevens wijzen uit dat verschillende initiatieven, zowel vanuit burgers als professionals, bij hebben gedragen aan een positiever klimaat binnen de wijk. Deze positieve veranderingen worden bevestigd door wijkbewoners en professionals maar zijn ook zichtbaar op de leefbarometer:

Leefbaarometer Neerbosch-Oost

Wijkprofessionals

Volgens wijkprofessionals zit de wijk in de lift maar, zijn er nog veel aandachtspunten. Er wordt geconcludeerd dat er het woon- en leefklimaat kan worden verbeterd op het moment dat het jongerenoverlast wordt teruggedrongen en het veiligheidsbeeld wordt verbeterd. Verbetering in deze punten zou als positief gevolg hebben dat het imago van de wijk wordt verbeterd. Daarnaast wordt er door de professionals gesignaleerd dat de er onder de bewoners en ondernemers sprake is van een groeiende trots op de eigen wijk. Het sociale klimaat in de wijk heeft nog een grote ontwikkeling nodig om op gelijkwaardig niveau te komen met vergelijkbare wijken in Nijmegen. De bewoners zijn met name kritisch over het samengaan van verschillende herkomstgroepen, de professionals geven aan dat hier inderdaad nog kansen/mogelijkheden liggen.

Deze wijk kent veel verschillende 'burgerschapstijlen'. We zien een gelijkmatige verdeling van 'pragmatici', 'verantwoordelijken', 'buitenstaanders' of 'plichtsgetrouwen'. Pragmatici kunnen goed voor zichzelf opkomen, hun eigen zaken regelen en waar nodig de dialoog aangaan. Verantwoordelijken' worden gedreven door maatschappelijke betrokkenheid en het algemeen belang, hebben relatief veel vertrouwen in de overheid. Buitenstaanders zijn minder maatschappelijk betrokken en meer op hun eigen leven gericht, met vaak een wantrouwen richting overheid en politiek. Plichtsgetrouwen tenslotte houden solidariteit hoog in het vaandel, hebben graag wat voor een ander over en verrichten vaak vrijwilligerswerk.

Volgens wijkprofessionals zijn de kansen voor de jeugd een duidelijk wijkthema. Opgroeien in Neerbosch Oost, en de rol die een nieuwe 'Brede School' (in een nieuw pand) daarin kan spelen. De huidige basisschool De Octaaf presteert relatief goed: minstens gemiddelde citoscores met een moeilijke doelgroep. Wel speelt hier 'witte vlucht', waarbij kinderen niet naar de dichtstbijzijnde basisschool gaan. De betrokkenheid van ouders is relatief laag. Er zijn regelmatig conflicten tussen docenten en ouders. Wellicht gaat dit over (het aanspreken op) opvoedingsproblemen.

Deelvraag: Hoe is er in het ontwerp rekening gehouden met de demografische opbouw van de wijk?

Om antwoord te kunnen krijgen op de deelvraag zijn we in gesprek gegaan met Ilja van Soest en Eugène Leijenaar. Tijdens het gesprek is expliciet naar voren gekomen hoe Ilja deze gegevens heeft verzameld. Namelijk door vanaf begin af aan een groep bewoners te betrekken die de stem van Neerbosch-Oost hebben vertegenwoordigd. Tevens om vanuit verschillende invalshoeken informatie te verkrijgen is zij bij meerdere stakeholders geweest met de vraag om vanuit de behoeftes van de gebruikers mee te denken over het ontwerp. Deze stakeholders waren onder meer: De brede school, de Schalmei, het sociaal-wijkteam en het wijkmanagement. Doordat deze stakeholders in directe verbinding staan met de bewoners/gebruikers van de locatie kunnen zij prima als vertegenwoordiger fungeren. Tevens heeft Ilja de projectgroep gevraagd om aan de hand van de analyses kritisch te kijken naar het ontwerp en hierop feedback te geven.

Conclusie demografische analyse

Uit de analyse kan worden opgemaakt dat de wijk Neerbosch-Oost een multiculturele wijk is met een mix van diverse culturen en achtergronden. Binnen deze bevolkingsgroep zijn er uiteenlopende verschillen als het aankomt op etniciteit, leeftijd, gezinssamenstelling, opleidingsniveau en geloofsovertuiging. Uit de demografische analyse is gebleken dat 37 % van de bewoners uit Neerbosch-Oost Allochtonen zijn. Uit onderzoek is gebleken dat bijna 90% van de Turkse en Marokkaanse Nederlanders zich sterk identificeren met hun herkomstgroep (Vrooman J. , 2014). Bij het faciliteren van verbinding, moet er rekening worden gehouden met de verschillen die een eventueel kunnen zorgen voor een barrière, een aantal voorbeelden hiervan zijn: Taal; Volgens medewerkers van de Stipp in Neerbosch-Oost, wonen er in de wijk veel autochtone mensen die de Nederlandse taal niet en/of zeer slecht beheersen. Cultuur; Cultuur heeft meerdere malen gezorgd voor miscommunicatie tussen mensen, zo zijn er tal van voorbeelden die uitwijzen dat het belangrijk is hier rekening mee te houden. Zo zijn wij als Nederlanders gewend dat je je duim opsteekt als je iemand wilt bedanken en/of complimenteren, maar in het Midden-Oosten, Latijns-Amerika en sommige delen van west Afrika is dit hetzelfde als het opsteken van je middelvinger. Geloofsovertuiging; Onderzoek wijst dat erop dat bij moslims in Nederland eerder sprake is van revitalisering van het geloof dan van secularisering (Maliepaard & Gijsberts, 2012). Voor ons is het belangrijk om gedurende het onderzoek rekening te houden met de aanwezige verschillen binnen de culturen. Het niet schudden van de hand van het andere geslacht is een typisch voorbeeld dat kan zorgen voor een barrière bij de ander. Uit een van de interviews is ook gebleken dat de islamitische dresscode (hoofddoek) een gesloten indruk maakt, wat ervoor kan zorgen dat iemand er minder snel voor kiest om het gesprek aan te gaan. Opleidingsniveau en inkomensongelijkheid; Uit de analyse is gebleken dat er zeer uiteenlopende verschillen zijn als we het hebben over inkomen en opleidingsniveau. In de wijk Neerbosch-Oost heeft dit in het verleden gezorgd voor een barrière. Zo zijn er groepen binnen de wijk met een uitkering op bijstandsniveau die niets te maken willen hebben met de "elite". Als zij het hebben over elite, spreken zij met name over de tweeverdiener die zich arrogant en antisociaal opstellen ten op zichte van de mensen met een relatief laag inkomen. Het verschil in inkomen en vermogen kan namelijk samenhangen met de mate waarin iemand zich identificeert, enkele voorbeelden hiervan zijn (Schwartz, 1992): Macht, prestatiegerichtheid, Hedonisme en Rijkdom. Om beter in te kunnen zoomen op het hoofddoel: jong en oud, is er voor het gemak de scheidingslijn aangebracht op 25 jaar. Dat houdt in dat inwoners jonger dan 25 jaar, 30% omvatten van de inwoners en ouder dan 25, 70%. De sociale afstand die buiten familiäre banden ontstaat wordt in de hand gewerkt door de organisatie van de maatschappij, met name door het strikte onderscheid tussen studeren, werken en de pensioenfase bevinden veel mensen zich in hun dagelijks leven vooral tussen leeftijdsgenoten (McPherson et al. 2001; Mollenhorst, 2009). Vooral de alleroudsten hebben nog maar weinig contact met jongeren en ervaren ook een relatief grote mentale afstand tot hen (Vermeij 2010).

Stakeholdersanalyse

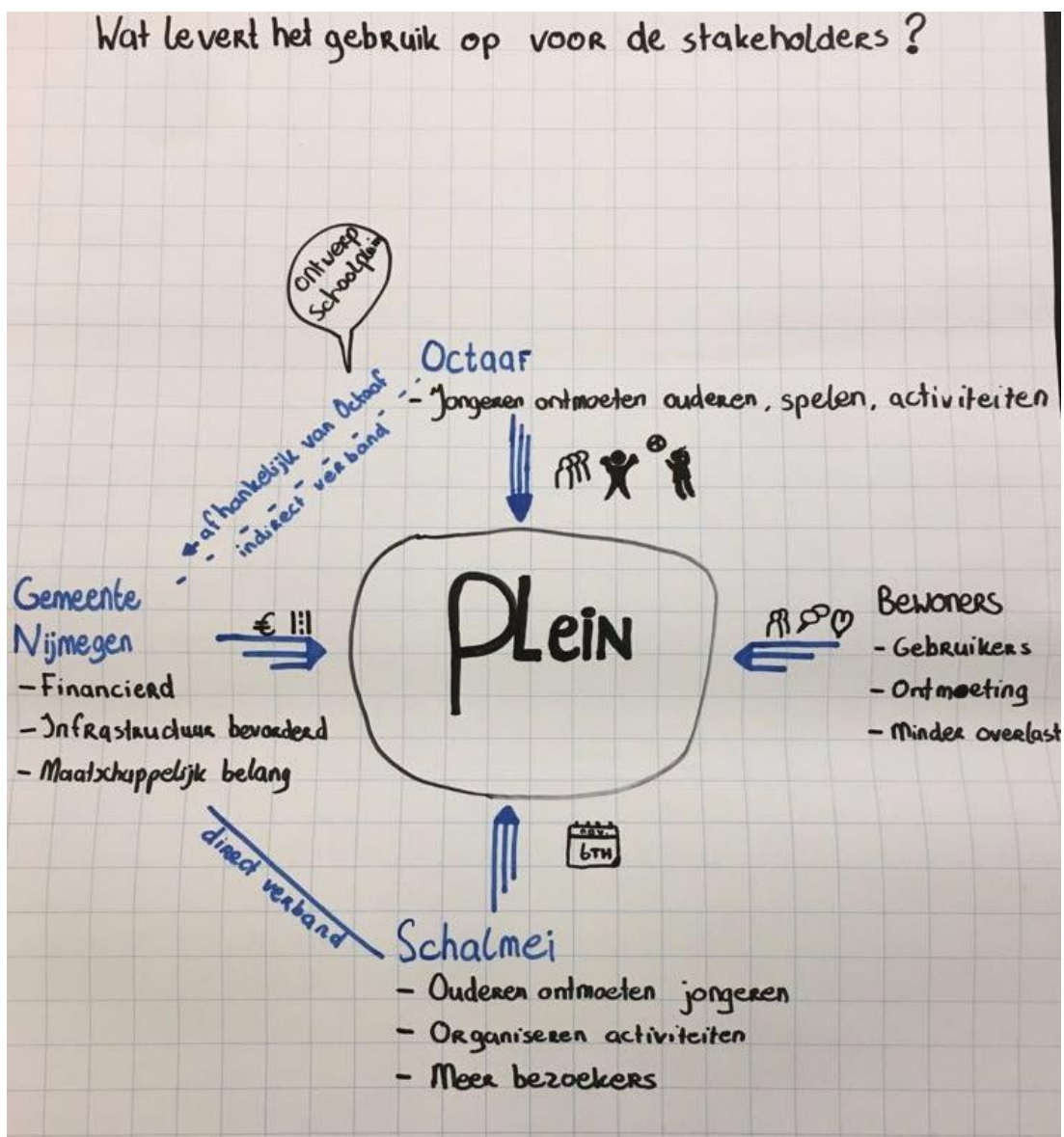
Inleiding stakeholdersanalyse

In Neerbosch-Oost moet een betere verbinding tussen jong en oud tot stand komen. Bij het ontwerpen van een plein tussen de Schalmei en de Octaaf wordt ook een ontmoetingsplaats gerealiseerd. De vraag die daarbij wordt gesteld bij de stakeholdersanalyse is dus ook:

“Wie zijn de stakeholders en wat levert het gebruik van het plein op voor de stakeholders?”

Onderzoek

Om de stakeholders te benoemen wordt er gesproken met Ilja van Soest en Ed van Dael. Ilja benoemt de drie belangrijkste partijen. Namelijk de Octaaf, de Schalmei en de bewoners. Echter speelt de Gemeente Nijmegen ook een belangrijke rol omdat zij opdrachtgever zijn van het plein. Ed van Dael (Gemeente Nijmegen) heeft namelijk ook een team wijkmanagement in Neerbosch-Oost zitten. Deze vier partijen zijn voornamelijk de stakeholders. In onderstaande tabel zijn de onderzoeksresultaten uit gesprekken met Ilja van Soest en Ed van Dael schematisch weergegeven.

Het Octaaf

Het octaaf is een brede school dat moment gestationeerd staat aan de Fanfarestraat. Het gebouw is echter zodanig vervallen dat er een nieuw gebouw moet worden gerealiseerd. Het Octaaf gaat zich nu stationeren aan de noordzijde van de Schalmei. Het octaaf moet in de toekomst een goede verbinding krijgen met de Schalmei. Daarom wordt de tussenliggende ruimte gebruikt om verbinding te realiseren tussen de Schalmei en de Octaaf. In die ruimte komt een ontmoetingsplein. De meerwaarde die het Octaaf zal ondervinden bij realisatie van het plein is dat de jongeren de ouderen van de Schalmei gaan ontmoeten. Daarnaast kunnen de jongeren spelen op het plein. Verder constateerde wij uit de gesprekken met Ilja dat 30plussers (ouders van kinderen) ook behoefte hadden aan ontmoeting. Dit plein is daarvoor ideaal en wordt dus ook wel als woonkamer van Neerbosch-Oost genoemd.

De Schalmei

De Schalmei is een wijkcentrum dat onderdeel is van de Gemeente Nijmegen. Daarom is ook een direct verband getekend in de schematische weergave. De voordelen voor de Schalmei zijn voornamelijk het ontmoeten van jongeren en het organiseren van activiteiten. Ook kwam er uit gesprek met May (wijkcentrum Schalmei) een luidde vraag naar meer bezoekers. Daarmee bedoelde ze voornamelijk jongeren. Verder gaf May ook aan dat zij en haar collega's bij de Schalmei graag activiteiten wilde organiseren op het plein zoals kookgroepen.

Bewoners

Ilja (stedenbouwkundige van de Gemeente Nijmegen) gaf aan dat zij al een jaar bezig waren met het verzamelen van wensen voor het ontwerp van het plein. Er werden eerder al drie bijeenkomsten gehouden waarbij iedere keer een niet-op-de-hand te tellen aantal bewoners bijeen waren. Daaruit kwamen een hoop ideeën naar voren. De input van de bewoners is erg belangrijk omdat zij voornamelijk de gebruikers van het plein zijn. Er is verder niet fysiek met de bewoners zelf gesproken over de inrichting van het plein. Dit omdat het verwarring kan scheppen voor de ontwerpen die de stedenbouwkundige momenteel op tafel heeft liggen. De bewoners zouden dan kunnen denken dat ze nog invloed kunnen hebben op het ontwerp terwijl het ontwerp momenteel getrechterd wordt. De bewoners vragen voornamelijk om een wijkwoonkamer. Een ruimte waar zij allen terecht kunnen voor ontmoetingen.

Gemeente Nijmegen

De Gemeente Nijmegen is opdrachtgever en zit dus aan het stuur van dit schip. Ed van Dael is wijkmanager van de wijk Neerbosch-Oost. Echter is Eugene de opdrachtgever van het plein. Ilja is de stedenbouwkundige die het plein vormgeeft. Zij allen vormen onze contactpersonen van de Gemeente Nijmegen. De rol van de Gemeente Nijmegen is het realiseren, vormgeven het financieren van de tussenruimte van de ruimte tussen de Schalmei en het Octaaf. Het profijt dat zij hebben is dat het bijdraagt aan verbinding tussen jong en oud wat volgens de 'Dynamische Wijkagenda Jongeren NBO' een speerpunt is om in te investeren; "Er moet geïnvesteerd worden in de kloof tussen jong en oud." (Gemeente Nijmegen, 2017)
In dit document wordt toegelicht wat de doelen van de Gemeente Nijmegen zijn voor de wijk Neerbosch-Oost.

Conclusie stakeholdersanalyse

De conclusie geeft antwoord op de volgende vraag:

"Wie zijn de stakeholders en wat levert het gebruik van het plein op voor de stakeholders?"

Al concluderend uit deze analyse kunnen we stellen dat er vier stakeholders zijn bij het gebruik van dit plein. Het Octaaf en de Schalmei hebben voornamelijk baat bij de ontmoeting tussen jong en oud. Daarnaast krijgen zij beide de mogelijkheden om evenementen te organiseren op dit plein. De bewoners zijn de hoofdgebruikers van dit plein. Zij hechten veel waarde aan een centrale ontmoetingsplaats welke door middel van dit plein tot stand zal komen. Daarnaast is er nog de Gemeente Nijmegen. Zij zullen gebaat zijn bij het feit dat het doel; verbinden van jong en oud, dichterbij komt.